

Η
ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
7ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 02 Νοεμβρίου 2021 με την εξής σύνθεση: Χρυσάνθη Ζαράρη - Πρόεδρος, Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου – Εισηγήτρια και Γερασιμούλα-Μαρία Δρακονταειδή, Μέλη.

Για να επανεξετάσει, σε συμμόρφωση με την υπ' αριθμ. 155/2021 Απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης (Α' Ακυρωτικό Τμήμα), την, από 22.05.2021, Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 1057/2021 της προσφεύγουσας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», εδρεύει στ.. ..., οδός ..., Τ.Κ ..., νομίμως εκπροσωπούμενης.

Κατά της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ... (εφεξής αναθέτουσα αρχή), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στ.. ..., οδός ..., Τ.Κ. ..., νομίμως εκπροσωπούμενης.

Της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στη ..., οδός ..., Τ.Κ. ..., νομίμως εκπροσωπούμενης.

Με την ανωτέρω Προδικαστική Προσφυγή η προσφεύγουσα επιδιώκει, όπως ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 667/2021 Απόφαση (Πρακτικό της 25ης Συνεδρίασης της Οικονομικής Επιτροπής) της αναθέτουσας αρχής, η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο διενέργειας ανταγωνιστικής διαδικασίας διαπραγμάτευσης για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας των υπηρεσιών της Περιφέρειας ... Έδρας στην περιοχή ... και των υπηρεσιών της Περιφερειακής Ενότητας ..., διάρκειας 12 μηνών με δικαίωμα παράτασης για άλλους 2 μήνες,

προϋπολογισμού 180.000,00€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει μόνο τιμής (υπ' αριθμ. ... Διακήρυξη, Συστημικός αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ: ...).

Με την Παρέμβασή της, η πρώτη παρεμβαίνουσα ζητεί, όπως απορριφθεί καθολοκληριάν η Προδικαστική Προσφυγή της προσφεύγουσας και όπως διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης, με την οποία έγινε τεχνικά αποδεκτή η υποβληθείσα Προσφορά της (1^η σε σειρά κατάταξης).

Με την Παρέμβασή της, η δεύτερη παρεμβαίνουσα ζητεί, όπως απορριφθεί καθολοκληριάν η Προδικαστική Προσφυγή της προσφεύγουσας και όπως διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης, με την οποία έγινε τεχνικά αποδεκτή η υποβληθείσα Προσφορά της (2^η σε σειρά κατάταξης).

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφτηκε κατά τον Νόμο**

1. Επειδή, για την άσκηση της Προδικαστικής Προσφυγής προκύπτει πως είχε προσκομιστεί, ελεγχθεί και δεσμευτεί το υπ' αριθμ. ..., ποσού επτακοσίων είκοσι έξι ευρώ 726,00€ αναλογούν Παράβολο υπέρ Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τα άρθρα 363 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) και 5 παρ. 1 του Π.Δ. 39/2017 «Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ» (Α' 64) (εφεξής Κανονισμός).

2. Επειδή, η προσφεύγουσα άσκησε την, από 22.05.2021, Προδικαστική Προσφυγή της, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης ΑΕΠΠ 1057/2021 με χρήση του τυποποιημένου εντύπου της Α.Ε.Π.Π, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 362 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και 8 παρ. 2 του Κανονισμού.

3. Επειδή, η ως άνω Προδικαστική Προσφυγή στρέφεται κατά πράξης που εκδόθηκε στο πλαίσιο δημόσιου, ανοικτού, ηλεκτρονικού Διαγωνισμού, συνολικού προϋπολογισμού 180.000,00€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, ανώτερου του ορίου που θεσπίζεται στο άρθρο 345 του Ν. 4412/2016 για την καθ' ύλη αρμοδιότητα της Α.Ε.Π.Π, ενώ επιπλέον θεμελιώνεται και η κατά χρόνο αρμοδιότητά της, όπως απαιτείται από τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 379 παρ. 7 του Ν. 4412/2016, τροποποιηθείσας της διάταξης, δυνάμει του άρθρου 43 παρ. 4 του Ν. 4487/2017 (Α' 116), δεδομένου ότι η αντίστοιχη διαγωνιστική διαδικασία εκκίνησε μετά τις 26.06.2017.

4. Επειδή, εμπρόθεσμα η προσφεύγουσα προσβάλλει την ως άνω πράξη, καθόσον η κατ' αυτής Προδικαστική Προσφυγή έχει κατατεθεί εντός της προθεσμίας που ορίζουν τα άρθρα 361 παρ. 1 περ. (α) Ν. 4412/2016 και 4 παρ. 1 περ. (α) του Κανονισμού. Σημειώνεται ότι η προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 667/2021 Απόφαση (Πρακτικό της 25ης Συνεδρίασης της Οικονομικής Επιτροπής) της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, με θέμα: «ΕΓΚΡΙΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ, ΧΩΡΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ... ΕΔΡΑΣ-...ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ...», αναρτήθηκε στον διαδικτυακό τόπο του επίμαχου Διαγωνισμού (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ) στις **14.05.2021**. Από την ως άνω ημερομηνία και εντεύθεν, η κρινόμενη Προσφυγή υποβλήθηκε εντός της νόμιμης προθεσμίας. Σημειώνεται, επίσης, ότι η «ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ» της ανωτέρω προσβαλλόμενης Απόφασης αναρτήθηκε στο Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ στις 21.05.2021, ενώ ήδη από 14.05.2021 ενημερώθηκε ο προσφεύγων δια της επικοινωνίας ότι «ΠΡΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΑΣ, ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΣΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΟΥΜΕ ΟΤΙ ΕΚ ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΣΤΕ ΩΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ. ΘΑ ΥΠΑΡΞΕΙ ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΘΑ ΣΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΘΕΙ ΕΚ ΝΕΟΥ».

5. Επειδή, η προσφεύγουσα, που υπέβαλε την με αριθμό 221256 Προσφορά στον εν θέματι Διαγωνισμό, η οποία έγινε δεκτή (3^η σε σειρά κατάταξης) με την προσβαλλόμενη Απόφαση της αναθέτουσας αρχής, θεμελιώνει άμεσο, ενεστώς και προσωπικό έννομο συμφέρον για την άσκηση της εξεταζόμενης Προδικαστικής Προσφυγής, με την οποία στρέφεται κατά των ανταγωνιστών της, ήτοι, κατά του 1^{ου} και κατά του 2^{ου} (αντίστοιχα) σε σειρά κατάταξης οικονομικού φορέα.

Πιο συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υφίσταται δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, σύμφωνα με το άρθρο 360 παρ. 1 του Ν. 4412/2016, καθόσον με την υπ' αριθμ. 667/2021 Απόφαση του Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, μη νομίμως έγινε δεκτή η Προσφορά των οικονομικών φορέων με την επωνυμία «...» (1^{ος} σε σειρά κατάταξης) και «....» (2^{ος} σε σειρά κατάταξης), διότι οι κατατεθειμένες Προσφορές τους έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις της ισχύουσας εργατικής νομοθεσίας (α. Το εκ μέρους τους υπολογισθέν εργατικό κόστος υπολείπεται του κατώτερου νόμιμου κόστους. β. Η ψηφιακή υπογραφή που τέθηκε στα έγγραφα των 2 επίμαχων Προσφορών δεν φέρει ασφαλή χρονοσήμανση, ως απαιτεί η οικεία νομοθεσία και γ) Το εκ μέρους του προσωρινού μειοδότη δηλωθέν μηνιαίο κόστος των αναλωσίμων είναι ασυνήθιστα χαμηλό, υπό την έννοια του άρ. 88 του Ν. 4412/2016).

Α) Όπως ειδικότερα υποστηρίζει η προσφεύγουσα ως προς το έννομο συμφέρον της για την άσκηση της παρούσας Προσφυγής (βλ. σελ. 6-7): «[...] Κατά τη θεωρία και νομολογία, το έννομο συμφέρον θα πρέπει να είναι άμεσο από την άποψη ότι το προβαλλόμενο προσωπικό συμφέρον πρέπει να συνδέεται αιτιωδώς με το πρόσωπο του προσφεύγοντος, χωρίς να παρεμβάλλεται συμφέρον τρίτου, και ενεστώς, δηλαδή να είναι υπαρκτό και όχι μελλοντικό (Π. Δαγτόγλου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014). Πρέπει, επομένως, να υπάρχει συρροή των κάτωθι : α) η προσβαλλόμενη πράξη να έχει προκαλέσει βλάβη, υλική ή ηθική, και β) να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της προσβαλλόμενης πράξης και της προβαλλόμενης βλάβης (ΣτΕ 7μ. 1898/2016), ήτοι μια ειδική έννομη σχέση του προσφεύγοντα με την προσβαλλόμενη πράξη (Σπ. Βλαχόπουλος, Όψεις της

δικαστικής προστασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας – το παράδειγμα του ν. 2522/1997 για τα δημόσια έργα, 1998, σελ. 199, Δ. Ράικος, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, 2017, σελ. 745 επ.) άλλως να την υφίσταται υπό συγκεκριμένη ιδιότητα ως υποψηφίου στην οικεία διακήρυξη (ΣτΕ 880/2016 7μ. σκ. 13, 1844/2013 7μ. σκ. 15, 2973/1989), άλλως, ως ενδιαφερομένου μεν να συμμετάσχει σ' αυτήν, αλλά αποκλεισμένου δυνάμει ρήτρας της προκηρύξεως (ΣτΕ 4606/2012, 1982-1985, 1987/2011) και δεν αρκεί το γενικό δημόσιο ενδιαφέρον του κάθε πολίτη για την σύννομη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων (ΣτΕ 4391/2011 7μ., 2446/1992 7μ.). Περαιτέρω, δέον είναι το έννομο συμφέρον να είναι και ενεστώς, ήτοι η βλάβη που προκαλείται στον ενδιαφερόμενο να έχει ήδη επέλθει ή να είναι βέβαιο ότι θα επέλθει κατά το χρόνο άσκησης της προσφυγής (ΣτΕ 1442/97, ΔΔικ 1997/1136) και να υφίσταται σωρευτικά τόσο κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης, όσο και κατά την άσκηση της προσφυγής και την εξέταση αυτής (παρ. ενδεικτικά ΣτΕ 956/95 ΔΔικ 1995/577, ΣτΕΟλομ. 280/96 ΔΔικ 1996/844, ΔτΕ 416/2002λ 2239/2003, Κωνσταντίνος Β. Χιώλος, «Το έννομο συμφέρον στην ακυρωτική δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας», ΔιοικΔ, 2010, τ. 4, σελ 846-7). Περαιτέρω, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά, κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 4412/2016, το θεσπιζόμενο με το νόμο αυτό σύστημα παροχής έννομης προστασίας, κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης δημοσίων συμβάσεων, σκοπεί στην προστασία όσων ενδιαφέρονται να τους ανατεθούν οι παραπάνω συμβάσεις, έναντι της βλάβης την οποία υφίστανται ή ενδέχεται να υποστούν από την εκ μέρους του αναθέτοντος φορέως παράβαση των κανόνων οι οποίοι καθορίζουν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στον διαγωνισμό, την διαδικασία επιλογής του αναδόχου της σύμβασης που πρόκειται να συναφθεί, καθώς και τα κριτήρια, βάσει των οποίων θα αναδειχθεί ο τελευταίος. Εν όψει των ανωτέρω, με προφανές έννομο συμφέρον, η εταιρία μας προβάλλει δια της παρούσας προδικαστικής προσφυγής λόγους περί αποκλεισμού των προσφορών των ανθυποψηφίων οικονομικών φορέων ... και ....., διότι αποσκοπεί στην ανάθεση της παρούσας σύμβασης στην ίδια, που έχει καταταγεί Τρίτη στη σειρά μειοδοσίας.

Β) Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα υποστηρίζει τα εξής: **«ΛΟΓΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ 1ος λόγος προσφυγής - Για την απόρριψη της προσφοράς της εταιρίας ... και της εταιρίας ....:**

Το εργατικό κόστος που υπολόγισαν οι εν λόγω εταιρίες υπολείπεται του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους εξαιτίας εσφαλμένου υπολογισμού των εργοδοτικών εισφορών.

I. ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

(Α). Στο άρθρο 68 του Ν. 3863/2010 αναφέρεται ότι: «1. Όταν το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, αναθέτουν ή προκηρύσσουν διαγωνισμό για παροχή υπηρεσιών καθαρισμού ή φύλαξης, οφείλουν να ζητούν από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων»

Κατά την πάγια νομολογία της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας (840/2008, 791/2008 κ.α.): «σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, που διέπει το σύνολο της διοικητικής δράσης, κάθε διακήρυξη δημόσιου διαγωνισμού πρέπει, ακόμη και αν ελλείπει σχετική ρήτρα, να ερμηνεύεται ως επιβάλλουσα στους διαγωνιζόμενους να τηρούν, κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς τους, τις κείμενες διατάξεις, μεταξύ των οποίων προέχουσα θέση έχουν οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας περί της κατώτερης νόμιμης αμοιβής της εργασίας και της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης. Αντίθετη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία, ελλείψει σχετικής ρήτρας στη διακήρυξη, οι διαγωνιζόμενοι θα μπορούσαν να διαμορφώνουν την

προσφορά τους και κάτω του ελάχιστου, κατά το νόμο, εργατικού κόστους (...) δεν παραβιάζει μόνο την αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσης αλλά δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού και προσκρούει, για το λόγο αυτό και στις αρχές της ισότητας των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας.

Επίσης, θα πρέπει αν αφαιρεθούν οι κρατήσεις αυτές από την προσφερόμενη τιμή το ποσό της οικονομικής της προσφοράς να μην υπολείπεται του κατώτερου νόμιμου εργατικού κόστους (ΣΤΕ ΕΑ 840/2008, 791/2008 κ.α.)...».

(B). Σύμφωνα με το άρθρο 48 «Μειώσεις εισφορών εργοδότη - εργαζομένου» του Ν. 4670/2020: «Από την 1η Ιουνίου 2020 στις περιπτώσεις πλήρους απασχόλησης οι ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών μειώνονται κατά 0,90 ποσοστιαίες μονάδες ως ακολούθως:

1. Κατά 0,75 ποσοστιαίες μονάδες (πμ) των ασφαλιστρών υπέρ κλάδου ανεργίας. Η μείωση επιμερίζεται κατά 0,48 πμ στο ασφάλιστρο του εργοδότη και κατά 0,27 πμ στο ασφάλιστρο του εργαζομένου. Το συνολικό ασφάλιστρο υπέρ ανεργίας διαμορφώνεται σε 4,25 % και κατανέμεται 2,69 % στον εργοδότη και 1,56 % στον εργαζόμενο.

2. Κατά 0,15 ποσοστιαίες μονάδες (πμ) των ασφαλιστρών υπέρ του Ενιαίου Λογαριασμού για την εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών (ΕΛΕΚΠ) του άρθρου 34 παρ. 4 περίπτωση β' του ν. 4144/2013 (Α' 88), η οποία μειώνεται από την εισφορά που προβλέπεται στο άρθρο 7 παράγραφος 1, περίπτωση β', εδάφιο α' του ν.δ. 2963/1954 (Α' 195), και αφορά αποκλειστικά ασφάλιστρο του εργαζομένου. Το αντίστοιχο ασφάλιστρο του εργαζομένου υπέρ ΕΛΕΚΠ διαμορφώνεται σε 1,20 % και κατανέμεται 0,85 % υπέρ πρώην ΟΕΚ (ν.δ. 2963/1954) και 0,35% υπέρ πρώην ΟΕΕ (ν. 678/1977, Α ' 246 και άρθρο 7 του ν. 3144/2003, Α' 111)».

Συνεπώς, ήδη από την 1η Ιουνίου 2020, το ποσοστό ασφαλιστικών εργοδοτικών εισφορών για τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης μειώθηκε από 24,81 σε 24,33%, ενώ για τους εργαζομένους μερικής απασχόλησης παρέμεινε στο 24,81%.

Στη συνέχεια, με τη διάταξη του **άρθρου 31 του Ν. 4756/2020** προβλέφθηκαν τα εξής:

«Μείωση ασφαλιστικών εισφορών εργοδότη-εργαζομένου

1. Από την 1η Ιανουαρίου 2021 οι ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών εργαζομένων σε φορείς εκτός δημόσιων υπηρεσιών, αποκεντρωμένων διοικήσεων, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και νομικών προσώπων αυτών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου εντός Γενικής Κυβέρνησης, **μειώνονται κατά τρεις (3) ποσοστιαίες μονάδες από το ύψος που είχε διαμορφωθεί την 1η.6.2020**, ως ακολούθως:

α) Κατά 1,85 ποσοστιαίες μονάδες (πμ) των ασφαλίσεων υπέρ κλάδου ανεργίας. Η μείωση επιμερίζεται κατά 1,49 πμ στο ασφάλιστρο του εργοδότη και κατά 0,36 πμ στο ασφάλιστρο του εργαζομένου. Το συνολικό ασφάλιστρο υπέρ ανεργίας διαμορφώνεται σε ποσοστό 2,4% και κατανέμεται κατά 1,2 % στον εργοδότη και κατά 1,2 % στον εργαζόμενο.

β) Κατά 0,30 ποσοστιαίες μονάδες (πμ) των ασφαλίσεων υπέρ του Ενιαίου Λογαριασμού για την εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών (Ε.Λ.Ε.Κ.Π.) της περ. α' της παρ. 4 του άρθρου 34 του ν. 4144/2013 (Α' 88), η οποία μειώνεται κατά 0,12 πμ από την εργοδοτική εισφορά υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Ανεργίας (Ε.Κ.Λ.Α.), σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 2224/1994 (Α' 122) και κατά 0,18 πμ από την εργοδοτική εισφορά υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και Εκπαίδευσης (Ε.Λ.Π.Ε.Κ.Ε.), σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 2224/1994 . Το συνολικό ασφάλιστρο της περ. α' της παρ. 4 του άρθρου 34 του ν. 4144/2013 διαμορφώνεται σε 0,16 % και κατανέμεται ως εξής:

βα) Εργοδοτική εισφορά 0,06 % υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και Εκπαίδευσης (Ε.Λ.Π.Ε.Κ.Ε.), σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 2224/1994 .

ββ) Εισφορά εργαζομένου 0,10 % υπέρ του Ειδικού Κοινού Λογαριασμού Ανεργίας (Ε.Κ.Λ.Α.), σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 2224/1994 .

γ) Κατά 0,85 ποσοστιαίες μονάδες (πμ) των ασφαλίσεων υπέρ του Ενιαίου Λογαριασμού για την εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών (Ε.Λ.Ε.Κ.Π) της περ. β' της παρ. 4 του άρθρου 34 του ν. 4144/2013 , η οποία μειώνεται από την

εισφορά που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 7 του ν.δ. 2963/1954 (Α' 195), και αφορά αποκλειστικά ασφάλιστρο του εργαζόμενου. Το αντίστοιχο ασφάλιστρο του εργαζομένου υπέρ Ε.Λ.Ε.Κ.Π διαμορφώνεται σε ποσοστό 0,35 % και αφορά ασφάλιστρο υπέρ πρώην ΟΕΕ (ν. 678/1977, Α ' 246 και άρθρο 7 του ν. 3144/2003 , Α ' 111).

3. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν μέχρι την 31η.12.2021.»

Συνεπώς, για το χρονικό διάστημα 1-1-2021 έως 31-12-2021, το ποσοστό ασφαλιστικών εργοδοτικών εισφορών ανέρχεται σε 22,54% για ΤΟΥΣ εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης και 23,02% για του εργαζομένους μερικής απασχόλησης.

Η συγκεκριμένη ρύθμιση, όμως, έχει εκ του νόμου περιορισμένη χρονική ισχύ, δηλαδή κατά τη σαφή διατύπωση του νόμου, η εν λόγω μείωση των εισφορών, που επήλθε με τον ν. 4756/2020. Ισχύει μόνο μέχρι την 31η.12.2021 («3. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν μέχρι την 31η.12.2021.». Συνεπώς, είναι απολύτως σαφές με βάση τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις ότι από την 1η/1/2022, οι διατάξεις του άρθρου 31 του Ν. 4756/2020 παύουν να ισχύουν, και άρα επανέρχονται σε ισχύ οι διατάξεις του άρθρου 48 Ν.4670/2020, δυνάμει των οποίων το ποσοστό ασφαλιστικών εργοδοτικών εισφορών για τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης είναι 24,33% και για τους εργαζομένους μερικής απασχόλησης 24,81%.

(Γ). Περαιτέρω, σύμφωνα με την υπ' αριθ. Φ10221/οικ.26816/929/30-11-2011 (ΦΕΚ Β' 2778/2-12-2011) απόφαση του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης με θέμα «Βαριές & ανθυγιεινές εργασίες», οι απασχολούμενοι στις εκεί προβλεπόμενες εργασίες και ειδικότητες ασφαλίζονται κατά τον Κανονισμό Βαρέων & Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (Κ.Β.Α.Ε.). Στο ΕΔΑΦΙΟ Β' ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η' ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ προβλέπεται ότι εντάσσονται στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών και οι «23. Καθαριστές - Καθαρίστριες με πλήρη απασχόληση». Με βάση την εγκύκλιο 182/85 του ΙΚΑ, που εξακολουθεί να ισχύει, καθαριστές-καθαρίστριες με πλήρη απασχόληση

νοούνται όσοι απασχολούνται για πάνω από 5 ώρες την ημέρα και ή πάνω από 30 ώρες την εβδομάδα.

Με το άρθρο 97 του ν. 4387/2016 και την με με αριθ. 22/2016 εγκύκλιο ΙΚΑ «...ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΙΣΦΟΡΩΝ α) Από 1-6-2016 έως 31-5-2019 το ποσοστό της μηνιαίας εισφοράς υπέρ Ε.Τ.Ε.Α., όλων των μισθωτών ανεξάρτητα εάν έχουν ασφαλιστεί πριν ή μετά την 1-1-1993, αυξάνεται κατά 1% (0,50% για τον εργοδότη + 0,50% για τον εργαζόμενο). Δηλαδή, το ποσοστό ασφάλισης 6% για όσους ασφαλιζονται στον κλάδο ΜΙΚΤΑ ή ΒΑΡΕΑ διαμορφώνεται από 1-6- 2016 έως 31-5-2019 σε 7% (3,5% για τον εργοδότη και σε 3,5% για τον εργαζόμενο)

β) Από 1-6-2019 έως 31-5-2022 το ανωτέρω ποσοστό της μηνιαίας εισφοράς υπέρ Ε.Τ.Ε.Α. διαμορφώνεται σε 6,5% (3,25% για τον εργοδότη και σε 3,25% για τον εργαζόμενο)..» **Εν όψει των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων, το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών κλάδου Βαρέα ΕΤΕΑΜ του ΚΒΑΕ και άρα και των καθαριστών πλήρους απασχόλησης ήταν 26,96%.**

Μετά την ανωτέρω αναφερθείσα μείωση των ασφαλιστικών εισφορών δυνάμει του άρθρου 48 ν. 4670/2020 το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών κλάδου Βαρέα ΕΤΕΑΜ του ΚΒΑΕ από 1-6-2019 μειώθηκε σε ποσοστό 26,48% για τους απασχολούμενους με πλήρες ωράριο (40 ώρες εβδομαδιαίως), ενώ παρέμεινε σε ποσοστό 26,96% για τους απασχολούμενους με ωράριο μερικής απασχόλησης. Στη συνέχεια, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 31 του Ν. 4756/2020, από 1-1-2021 και μέχρι 31-12-2021, το ποσοστό των εργοδοτικών εισφορών για τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα είναι **24,69%** για τους απασχολούμενους με πλήρες ωράριο (40 ώρες εβδομαδιαίως) και **25,17%**, για τους απασχολούμενους με ωράριο μερικής απασχόλησης.

Επισημαίνεται ότι ο ν. 4756/2020 έχει περιορισμένη χρονική ισχύ (1-1-2021 έως 31-12-2021), και άρα από 1-1-2022 το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών κλάδου Βαρέα ΕΤΕΑΜ του ΚΒΑΕ επανέρχεται σε ποσοστό 26,48% για τους απασχολούμενους με πλήρες ωράριο (40 ώρες εβδομαδιαίως), και ποσοστό 26,96% για τους απασχολούμενους με ωράριο μερικής απασχόλησης.

(Δ). Επιπλέον, στο άρθρο 89 περ. Γ' του Ν. 3996/2011 προβλέπεται ότι: «στον Οργανισμό Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.) συνιστάται λογαριασμός με τίτλο Ειδικός

Λογαριασμός Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.) με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια. Πόροι του λογαριασμού είναι η εργοδοτική εισφορά είκοσι (20) ευρώ ετησίως για κάθε εργαζόμενο, η οποία εισπράττεται με τις τακτικές εισφορές του Ο.Ε.Ε., οι τόκοι των κεφαλαίων του Λογαριασμού και κάθε παροχή από χαριστική αιτία». Επειδή, στην ΥΑ 23411/2131/30.12.2011 (ΦΕΚ Β/29) προβλέπεται ότι: «[...] 5. Τρόπος είσπραξης της εργοδοτικής εισφοράς: α) Η εργοδοτική εισφορά για τη λειτουργία του Ε.Λ.Π.Κ. καταβλητέα από τον εργοδότη ετησίως, εισπράττεται από το ΙΚΑ ταυτόχρονα και παράλληλα με τις τακτικές υπέρ του Οργανισμού Εργατικής Εστίας εισφορές μηνός Αυγούστου. Η εν λόγω εισφορά συνιστά ξεχωριστό λογαριασμό, προς διαχωρισμό των λοιπών εισπραττομένων εισφορών υπέρ του Οργανισμού Εργατικής Εστίας από το ΙΚΑ. Το ΙΚΑ υποχρεούται να αποδίδει άμεσα την εν λόγω καταβαλλόμενη εργοδοτική εισφορά στον Ε.Λ.Π.Κ. Η άμεση καταβολή εξασφαλίζει την υλοποίηση των κατασκηνωτικών προγραμμάτων εκάστου έτους».

(Ε). Περαιτέρω, στις σελ.5-6 της διακήρυξης του εν θέματι διαγωνισμού ορίζεται ότι ο ανάδοχος θα παρέχει τις υπηρεσίες καθαρισμού των υπηρεσιών της Περιφέρειας ... Έδρας στην περιοχή ... και των υπηρεσιών της Περιφερειακής Ενότητας ..., σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

ΤΜΗΜΑ 1: «Περιφερειακής Ενότητας ...- ΤΜΗΜΑ 1», εκτιμώμενου Προϋπολογισμού 122.000,00 ευρώ συμπ. ΦΠΑ. [...]

Άλλωστε, σύμφωνα με την αρχή της τυπικότητας που διέπει την διαδικασία της ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων (βλ. ΣτΕ 2889/2011, 4343/2005 κ.ά. βλ. και Ε.Α. 228/2013, 1 11/2006, 597/2007 κ. ά.) δεν επιτρέπεται να τεθούν εκποδών διατάξεις της διακήρυξης, οι οποίες θεσπίζουν υποχρέωση υποβολής με την προσφορά ορισμένων στοιχείων ή πληροφοριών που απαιτούνται επί ποινή αποκλεισμού από τον διαγωνισμό.

Από τους παραπάνω πίνακες της Διακήρυξης προκύπτουν με ενάργεια τα εξής:

1. **Ο ελάχιστος αριθμός εργαζομένων που απαιτείται να απασχοληθεί στη σύμβαση είναι για το τμήμα 1: [8+1 + 1 + 1 + 1 + 1] 13 εργαζόμενοι και για το τμήμα 2: 4 εργαζόμενοι, ήτοι συνολικά απαιτούνται κατ' ελάχιστο 17 εργαζόμενοι.**

2. Στο Α.1 Κτίριο Π.Ε ... (Όλοι οι όροφοι, Αίθουσα Νομαρχιακού Συμβουλίου Κυλικείο) (τμήμα 1) με βάση τα οριζόμενα στον παραπάνω πίνακα της Διακήρυξης, **ο ελάχιστος αριθμός καθαριστών είναι 8, εκ των οποίων «1 με επτάωρη πρωινή απασχόληση με έναρξη στις 08:00»**. Άρα, είναι υποχρεωτικό με βάση τις διατάξεις της Διακήρυξης ότι 1 από τους 8 εργαζόμενους θα απασχολείται για 7 ώρες ημερησίως δηλαδή 35 ώρες την εβδομάδα που σημαίνει ότι θα υπαχθεί στον κανονισμό βαρέων και ανθυγιεινών. Άλλωστε, από τη διατύπωση της διακήρυξης είναι απολύτως σαφές ότι θα πρέπει ο ίδιος 1 καθαριστής να παρέχει τη συγκεκριμένη απασχόληση των 7 ωρών και δεν μπορεί αυτό να διασπασθεί σε περισσότερους καθαριστές, άλλως θα εξητούντο 7 ώρες απασχόλησης και όχι 1 καθαριστής «7ωρη πρωινή απασχόληση με έναρξη στις 08.00». Το αυτό ισχύει και για το κτίριο της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Διεύθυνση Τεχνικών Έργων (Έδρας), Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, περιοχή ..., όλος ο 3ος όροφος, (που περιλαμβάνει τις Πτέρυγες Α', Β', Γ', Δ', τους διαδρόμους, τα κλιμακοστάσια από 2° στον 3° όροφο) (τμήμα 2), για τον οποίον με βάση τα οριζόμενα στον παραπάνω πίνακα της Διακήρυξης, **ο ελάχιστος αριθμός καθαριστών είναι 4 «εκ των οποίων 1 με επτάωρη ημερήσια απασχόληση με έναρξη 08:00»**. Συνεπώς, συνολικά 2 εργαζόμενοι καθαριστές υποχρεούνται να απασχολούνται επί 7 ώρες έκαστος (και δεν μπορεί αυτό να διασπασθεί σε περισσότερους καθαριστές), και άρα υπάγονται στον Κανονισμό βαρέων και ανθυγιεινών.

3. Οι εργαζόμενοι θα απασχολούνται με ωράριο μερικής απασχόλησης. Συνεπώς, για τους περισσότερους καθαριστές οι εργοδοτικές εισφορές υπολογίζονται με βάση ποσοστό 23,02% για το έτος 2021 και 24,81% για το έτος 2022. Όσον αφορά, όμως τους δύο καθαριστές που θα υπάγονται στον Κανονισμό βαρέων και ανθυγιεινών, το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών αυτών είναι 24,69% για το έτος 2021 και 26,48% για το έτος 2022 ως πλήρους απασχόλησης.

Τέλος, στις 20-4-2021 η αναθέτουσα αρχή κοινοποίησε σε όλες τις συμμετέχουσες εταιρίες μέσω ΕΣΗΔΗΣ το ακόλουθο διευκρινιστικό μήνυμα:

«ΠΡΟΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΟΙΝΗ ΒΑΣΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ, Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ **15/05/2021 ΕΩΣ 14/05/2022**. Η ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ, ΠΟΥ ΘΑ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙ». Επομένως, εν όψει της αρχής της τυπικότητας και της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων, όλες οι εταιρίες όφειλαν να διαμορφώσουν την οικονομική προσφορά τους για το οριζόμενο από την αναθέτουσα αρχή χρονικό διάστημα (15/05/2021 έως 14/05/2022).

(ΣΤ). Στην προκειμένη περίπτωση, αμφότερες οι εταιρίες ... και ... δεν έχουν υπολογίσει νομίμως το εργατικό κόστος, και συγκεκριμένα υπολογίζουν εσφαλμένα τις εργοδοτικές εισφορές σε ύψος χαμηλότερο αυτού που πράγματι αντιστοιχεί στα στοιχεία των προσφορών τους, με βάση όλες τις παραπάνω διατάξεις του νόμου και της Διακήρυξης.

II. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ...:

Η εν λόγω εταιρία δηλώνει:

α) στο αρχείο «1.ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-ΤΜΗΜΑ 1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ...», ότι το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες μικτές αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων για το εν λόγω τμήμα ανέρχεται σε 5740,58 ευρώ και β) στο αρχείο «1. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-ΤΜΗΜΑ 2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ... ΕΔΡΑΣ ...», ότι το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες μικτές αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων για το εν λόγω τμήμα ανέρχεται σε 2269,54 ευρώ.

Συνεπώς, συνολικά οι μικτές αποδοχές των εργαζομένων της υπολογίστηκαν από την εταιρία σε ποσό ύψους 8.010,12 ευρώ.

Εφόσον α) όλοι οι καθαριστές θα εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης και β) με βάση τις διευκρινίσεις της αναθέτουσας αρχής το χρονικό διάστημα υπολογισμού είναι 15/05/2021 έως 14/05/2022, ακόμα και αν δεν ληφθεί υπόψη ότι 2 καθαριστές θα εργάζονται για 7 ώρες την ημέρα και πρέπει να ασφαλιστούν

με βαρέα ένσημα, και πάλι οι μηνιαίες εργοδοτικές εισφορές έπρεπε να υπολογιστούν ως εξής:

-Έτος 2021: $8.010,12 \text{ ευρώ} * 23,02\% * 7,5/12 \text{ μήνες} = 1.152,46 \text{ ευρώ}$ -Έτος 2022: $8.010,12 \text{ ευρώ} * 24,81\% * 4,5/12 \text{ μήνες} = 745,24 \text{ ευρώ}$ -Κόστος εισφοράς υπέρ ΕΛΠΚ (αναφέρεται στην ίδια την προσφορά της εταιρίας ότι συνυπολογίζεται στις ασφαλιστικές εισφορές): $17 \text{ εργαζόμενοι} * 20 \text{ ευρώ}/12 \text{ μήνες} = 28,33 \text{ ευρώ}$.

Επομένως, το **συνολικό ελάχιστο μηνιαίο ποσό ασφαλιστικών εισφορών** που αντιστοιχεί στην προσφορά της εταιρίας ... (χωρίς να ληφθούν καν υπόψη βαρέα ένσημα για τους 2 καθαριστές που υπάγονται στον ΚΒΑΕ) είναι $1.152,46 + 745,24 + 28,33 = \mathbf{1.926,03 \text{ ευρώ}}$. Αντίθετα, η εν λόγω εταιρία δήλωσε στην οικονομική προσφορά της ότι το ύψος των μηνιαίων ασφαλιστικών εισφορών για το τμήμα 1 είναι 1349,40 ευρώ και για το τμήμα 2 είναι 531,59 ευρώ, δηλαδή συνολικά 1.880,99 ευρώ.

Συνεπώς, το μηνιαίο ύψος ασφαλιστικών εισφορών που έχει υπολογίσει υπολείπεται του νομίμου κατά $1.926,03 - 1.880,99 = 45,04 \text{ ευρώ}$ μηνιαίως, και άρα συνολικά για τους 12 μήνες της σύμβασης $45,04 * 12 = 540,48 \text{ ευρώ}!!$ Το έλλειμμα δε καθίσταται ακόμα μεγαλύτερο αν υπολογιστεί ότι 2 καθαριστές θα εντάσσονται στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών και θα πρέπει να αμείβονται με βαρέα ένσημα. Είναι προφανές ότι η εν λόγω εταιρία υπέπεσε σε σφάλματα κατά τον υπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών, δηλαδή είτε δεν έλαβε υπόψη τη διαφοροποίηση στο ποσοστό εισφορών εργαζομένων μερικής απασχόλησης σε σχέση με τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης, είτε δεν έλαβε υπόψη ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών του ν. 4756/2020 δεν ισχύει για όλη τη διάρκεια της σύμβασης, αλλά μόνο για τους πρώτους 7,7 μήνες αυτής, είτε δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι 2 καθαριστές πρέπει υποχρεωτικά με βάση τους όρους της Διακήρυξης να ασφαλιστούν με βαρέα ένσημα, είτε υπέπεσε και σε περισσότερα από τα παραπάνω σφάλματα. Άλλωστε, η αναφορά στην προσφορά της ότι: «Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση», δεν είναι σύμφωνη με τη ρητή απαίτηση της

Διακήρυξης να απασχολείται «1 εργαζόμενος με 7ωρη ημερήσια απασχόληση» (και όχι περισσότεροι τμηματικά) και δεν την απαλλάσσει από την υποχρέωση υπολογισμού βαρέων ενσήμων, διότι άλλωστε η 7ωρη απασχόληση καθαριστή για 1 ημέρα συνεπάγεται ασφάλιση του με βαρέα ένσημα.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, είναι σαφές με βάση τους αναλυτικούς υπολογισμούς που παραθέτουμε παραπάνω ότι η εταιρία ... υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές σε ύψος κατώτερο του νομίμου με βάση τα στοιχεία της προσφοράς της κατά τουλάχιστον 45,04 ευρώ σε μηνιαία βάση! Συνεπώς, η προσφορά της παραβιάζει τις διατάξεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και υπολείπεται του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

III. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ...

Η εν λόγω εταιρία δηλώνει:

α) στο αρχείο «1. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-ΤΜΗΜΑ 1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ...», ότι το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες μικτές αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων για το εν λόγω τμήμα ανέρχεται σε 5845,77 ευρώ και β) στο αρχείο «1. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-ΤΜΗΜΑ 2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ... ΕΔΡΑΣ ...», ότι το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες μικτές αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων για το εν λόγω τμήμα ανέρχεται σε 2313,95 ευρώ.

Συνεπώς, συνολικά οι μικτές αποδοχές των εργαζομένων της υπολογίστηκαν από την εταιρία σε ποσό ύψους 8.159,72 ευρώ.

Εφόσον: α) όλοι οι καθαριστές θα εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης και β) με βάση τις διευκρινίσεις της αναθέτουσας αρχής το χρονικό διάστημα υπολογισμού είναι 15/05/2021 έως 14/05/2022, ακόμα και αν δεν ληφθεί υπόψη ότι 2 καθαριστές θα εργάζονται για 7 ώρες την ημέρα και πρέπει να ασφαλιστούν με βαρέα ένσημα, και πάλι οι μηνιαίες εργοδοτικές εισφορές έπρεπε να υπολογιστούν ως εξής:

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

-Έτος 2021: $8.159,72 \text{ ευρώ} * 23,02\% * 7,5/12 \text{ μήνες} = 1.173,98 \text{ ευρώ}$ -Έτος 2022: $8.159,72 \text{ ευρώ} * 24,81\% * 4,5/12 \text{ μήνες} = 759,16 \text{ ευρώ}$ -Κόστος εισφοράς υπέρ ΕΛΠΚ 17 εργαζόμενοι * $20 \text{ ευρώ}/12 \text{ μήνες} = 28,33 \text{ ευρώ}$.

Επισημαίνεται ότι η εταιρία ... δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι συμπεριέλαβε την εισφορά υπέρ ΕΛΠΚ στο διοικητικό κόστος, διότι αφαιρουμένου του ποσού των 28,33 ευρώ από το διοικητικό κόστος της, αυτό υπολείπεται του ποσοστού 1%, που είναι το ελάχιστο υποχρεωτικό με βάση τη Διακήρυξη.

Επομένως, το συνολικό ελάχιστο μηνιαίο ποσό ασφαλιστικών εισφορών που αντιστοιχεί στην προσφορά της εταιρίας ... (χωρίς να ληφθούν καν υπόψη βαρέα ένσημα για τους 2 καθαριστές που υπάγονται στον ΚΒΑΕ) είναι $1.173,98 + 759,16 + 28,33 = 1.961,47 \text{ ευρώ}$.

Αντίθετα, η εν λόγω εταιρία δήλωσε στην οικονομική προσφορά της ότι το ύψος των μηνιαίων ασφαλιστικών εισφορών για το τμήμα 1 είναι 1373,89 ευρώ και για το τμήμα 2 είναι 541,92 ευρώ, δηλαδή συνολικά 1.915,81 ευρώ.

Συνεπώς, το μηνιαίο ύψος ασφαλιστικών εισφορών που έχει υπολογίσει υπολείπεται του νομίμου κατά $1.961,47 - 1.915,81 = 45,66 \text{ ευρώ}$ μηνιαίως, και άρα συνολικά για τους 12 μήνες της σύμβασης $45,66 * 12 = 547,92 \text{ ευρώ}$!! Το έλλειμμα δε καθίσταται ακόμα μεγαλύτερο αν υπολογιστεί ότι 2 καθαριστές θα εντάσσονται στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών και θα πρέπει να αμείβονται με βαρέα ένσημα. Είναι προφανές ότι η εν λόγω εταιρία υπέπεσε σε σφάλματα κατά τον υπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών, δηλαδή είτε δεν έλαβε υπόψη τη διαφοροποίηση στο ποσοστό εισφορών εργαζομένων μερικής απασχόλησης σε σχέση με τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης, είτε δεν έλαβε υπόψη ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών του ν. 4756/2020 δεν ισχύει για όλη τη διάρκεια της σύμβασης, αλλά μόνο για τους πρώτους 7,7 μήνες αυτής, είτε δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι 2 καθαριστές πρέπει υποχρεωτικά με βάση τους όρους της Διακήρυξης να ασφαλιστούν με βαρέα ένσημα, είτε υπέπεσε και σε περισσότερα από τα παραπάνω σφάλματα. Άλλωστε, η αναφορά στην προσφορά της ότι «Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα θα καταρτιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε κανένα από τα άτομα του συνεργείου να μην ξεπερνά τις 30 ώρες και άνω εβδομαδιαίως», δεν είναι σύμφωνη με τη ρητή απαίτηση της

Διακήρυξης να απασχολείται «1 εργαζόμενος με 7ωρη ημερήσια απασχόληση» (και όχι περισσότεροι τμηματικά) και δεν την απαλλάσσει από την υποχρέωση υπολογισμού βαρέων ενσήμων, διότι άλλωστε η 7ωρη απασχόληση καθαριστή για 1 ημέρα συνεπάγεται ασφάλιση του με βαρέα ένσημα.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, είναι σαφές με βάση τους αναλυτικούς υπολογισμούς που παραθέτουμε παραπάνω ότι η εταιρία ... υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές σε ύψος κατώτερο του νομίμου με βάση τα στοιχεία της προσφοράς της κατά τουλάχιστον 45,66 ευρώ σε μηνιαία βάση! Συνεπώς, η προσφορά της παραβιάζει τις διατάξεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και υπολείπεται του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

2ος λόγος προσφυγής- Για την απόρριψη της προσφοράς της εταιρίας ... και της εταιρίας ...: Η χρονική σήμανση των ψηφιακών υπογραφών των υπογραφών δεν δύναται να επαληθευτεί, και άρα, όλα τα έγγραφά τους δεν φέρουν νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή

I. ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

(Α). Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 ΠΔ 150/2001 ορίζεται ότι «2. "προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή" ή "ψηφιακή υπογραφή": ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων» και κατά την παρ. 6 αυτού ότι «6. "ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής" διάταξη δημιουργίας υπογραφής, που πληροί τους όρους του Παραρτήματος III.», ενώ κατά το άρθρο 3 παρ. 1 ΠΔ 150/2001 προβλέπεται ότι «1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο.», κατά το δε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III του ως άνω ΠΔ 150/2001, στο οποίο παραπέμπει το ανωτέρω

άρ. 2 παρ. 6 αυτού ορίζεται ότι: «1. Οι ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής πρέπει, μέσω ενδεδειγμένων τεχνικών και διαδικαστικών μέσων, να διασφαλίζουν τουλάχιστον ότι: α) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών απαντούν κατ' ουσία, μόνο μία φορά και ότι το απόρρητο είναι διασφαλισμένο. β) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών δεν μπορούν, με εύλογη βεβαιότητα, να αντληθούν από αλλού και ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, γ) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών μπορούν να προστατεύονται αποτελεσματικά από τον νόμιμο υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησης από τρίτους. 2. Οι ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής δεν μεταβάλλουν τα προς υπογραφή δεδομένα ούτε εμποδίζουν την υποβολή των δεδομένων αυτών στο υπογράφοντα πριν από τη διαδικασία υπογραφής.».

Περαιτέρω, **στο άρθρο 37 του ν. 4412/2016** προβλέπεται ότι: «2. Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπίστευσης που προβλέπεται στην Απόφαση 2009/767/ΕΚ της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/ΕΕ της

Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό... Για τα έγγραφα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης και υπογράφονται από αρμόδια αρχή κράτους μέλους ή άλλο φορέα έκδοσης, η αρμόδια αρχή ή φορέας έκδοσης μπορεί να καθορίζει τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παρ. 2 του άρθρου 1 της Απόφασης 2011/130/ΕΕ. Επίσης, θέτει σε εφαρμογή τα μέτρα που είναι αναγκαία ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστεί τεχνικά τους μορφότυπους αυτούς, συμπεριλαμβάνοντας στο σχετικό έγγραφο τις πληροφορίες που απαιτούνται για την επεξεργασία της υπογραφής. Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν στην ηλεκτρονική υπογραφή ή στον φορέα του ηλεκτρονικού εγγράφου πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες επικύρωσης που επιτρέπουν την επικύρωση της παραλαμβανόμενης ηλεκτρονικής υπογραφής σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για τα άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα. 3. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με την υπό στοιχεία ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2013 απόφαση του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 401), από τρίτους, εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς, πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των υπηρεσιών αυτών των φορέων προς τον χρήστη, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, με κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει

θέση εγγράφου με βέβαιη χρονολογία. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή ή στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω.»

Κατά τον δε όρο 2.4.2.1 της διακήρυξης ορίζεται ότι: «Για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς απαιτείται να διαθέτουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και τις διατάξεις της Υ.Α. 56902/215 "Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ)» (ΦΕΚ Β 1924/02.06.2017) και να εγγραφούν στο ηλεκτρονικό σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ- Διαδικτυακή πύλη www.promitheus.gov.gr), ακολουθώντας την διαδικασία εγγραφής του άρθρου 5 της ίδιας Υ.Α.»

Περαιτέρω, με τον όρο **2.4.2.4. της παρούσας Διακήρυξης προβλέπεται ότι :** **«Οι οικονομικοί φορείς συντάσσουν την τεχνική και οικονομική τους προσφορά συμπληρώνοντας τις αντίστοιχες ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του συστήματος. Στην συνέχεια το σύστημα παράγει τα σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία τα οποία υπογράφονται ηλεκτρονικά και υποβάλλονται από τον προσφέροντα. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος και του παραγόμενου ηλεκτρονικού αρχείου pdf (το οποίο θα υπογραφεί ηλεκτρονικά) πρέπει να ταυτίζονται. Σε αντίθετη περίπτωση το σύστημα παράγει σχετικό μήνυμα και ο προσφέρων καλείται να παράγει εκ νέου το ηλεκτρονικό αρχείο pdf]»,** ενώ κατά τον όρο 2.4.2.5 ότι: «Τα στοιχεία και δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του οικονομικού φορέα στη διαδικασία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου τύπου .pdf και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών, χωρίς να απαιτείται

θεώρηση γνησίου της υπογραφής, με την επιφύλαξη των αναφερθέντων στην τελευταία υποπαράγραφο της παραγράφου 2.4.2.1 του παρόντος για τους αλλοδαπούς οικονομικούς φορείς.». Τέλος, κατά το άρθρο 9 ΥΑ 56092/215/2017 στην οποία παραπέμπει ο ως άνω όρος 2.4.2.1 ορίζεται ότι «Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας.».

(B). Άλλωστε, όπως έχει κριθεί (βλ. Ελ. Συν 1739/2016 Μείζων Σύνοψη) : α) ως «ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται ένα σύνολο δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας, ενώ ως «ψηφιακή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή», νοείται εκείνη που συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα και είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του, έχει δημιουργηθεί με μέσα που ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, με τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί επακόλουθη αλλοίωση των δεδομένων, β) για τη δημιουργία ψηφιακής υπογραφής απαιτείται ο υπογράφων να κατέχει διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των «δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής», για την επαλήθευση των οποίων απαιτείται η χρήση των «δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής» (κώδικες ή δημόσια κρυπτογραφικά κλειδιά) και η έκδοση ηλεκτρονικής Βεβαίωσης, ήτοι ψηφιακού πιστοποιητικού που συνδέει μονοσήμαντα τα «δεδομένα επαλήθευσης μιας υπογραφής» (ή δημόσιο κλειδί) με ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και επιβεβαιώνει την ταυτότητα του, εξασφαλίζει τη γνησιότητα του υπογραφόμενου κατ' αυτόν τον

τρόπο εγγράφου, την ακεραιότητα του, την εμπιστευτικότητα και τη μη αποποίηση της ευθύνης του υπογράφοντος, γ) η ψηφιακή υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, ήτοι ηλεκτρονική βεβαίωση που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης» και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, ήτοι από διάταξη που διασφαλίζει, αφενός ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατ' ουσίαν μοναδικά και απόρρητα και δεν μπορούν με εύλογη βεβαιότητα να αντληθούν από αλλού, ενώ προστατεύονται αποτελεσματικά από το νομίμως υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησης τους από τρίτους και αφετέρου ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής, τόσο κατά το ουσιαστικό όσο και κατά το δικονομικό δίκαιο, ενώ συνιστά μέθοδο απόδειξης της γνησιότητας του ηλεκτρονικού εγγράφου.

Έτσι, από το σύνολο της κείμενης νομοθεσίας καθίσταται σαφές ότι: α) η ψηφιακή υπογραφή στοχεύει στην αντικατάσταση της φυσικής υπογραφής παρέχοντας παράλληλα και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ήτοι ταυτίζεται με την πρωτότυπη ιδιόγραφη υπογραφή, που φέρει θεώρηση γνησίου της, και β) συνιστά ουσιώδη τύπο, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής των προσφορών, η παράλειψη του οποίου δεν δύναται να θεραπευθεί. **Κατ' εφαρμογή των όρων της υπ' όψιν διακήρυξης σε συνδυασμό με την ισχύουσα εν προκειμένω νομοθεσία προκύπτει ότι, οι οικονομικοί φορείς που ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στον οικείο διαγωνισμό απαιτείται να είναι εγγεγραμμένοι στο Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. και να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή, η οποία τους χορηγείται σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις, ενώ για το παραδεκτό της προσφοράς τους, απαιτείται να υπογράψουν με την ψηφιακή υπογραφή όλα τα έγγραφα της προσφοράς που συντάσσονται/παράγονται από τους ίδιους, αποδεικνύοντας συνάμα και τον ακριβή χρόνο υπογραφής των εγγράφων τούτων, ώστε να επέχουν θέση εγγράφων βέβαιης χρονολογίας, και να μην υπάρχει αμφισβήτηση ως προς τον χρόνο υπογραφής.**

Άλλωστε, η χρήση μη επιβεβαιωμένης ηλεκτρονικής υπογραφής ισοδυναμεί με την έλλειψη αυτής κατά παράβαση του Νόμου και του οικείου κανονιστικού πλαισίου που δεν εισάγει, άλλωστε, κάποια εξαίρεση (βλ. ΔΕφΠει 33/2021. ΑΕΠΠ 667/2020. 683/2019). Προς επίρρωση των ανωτέρω παραπέμπουμε στο έντυπο οδηγιών της ΑΠΕΔ για την αναγνώριση ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων με αναγνωρισμένα ψηφιακά πιστοποιητικά σκληρής αποθήκευσης της ΑΠΕΔ και ασφαλούς χρονοσήμανσης από την Πύλη «ΕΡΜΗΣ», όπου προβλέπεται: «άρθρο 4: Ένα ψηφιακό δημόσιο έγγραφο πρέπει να φέρει ασφαλή χρονοσήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών ασφαλούς χρονοσήμανσης σχετικά με την ώρα υπογραφής του και όχι την ώρα από το ρολόι του υπολογιστή του υπογράφοντος. Η ασφαλής χρονοσήμανση πέρα από την υποχρέωση του δημόσιου τομέα σύμφωνα με τη σχετική ΥΑ, είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί ή να απαιτηθεί για την απόδειξη του ακριβούς χρόνου ψηφιακής υπογραφής ενός ψηφιακού εγγράφου.».

II. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ...:

Η ψηφιακή υπογραφή που έθεσε η εταιρία ... σε όλα τα έγγραφα της προσφοράς της δεν είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις των παραπάνω νομοθετικών διατάξεων, και συνεπώς εξομοιώνεται με άκυρη και όλα τα έγγραφα που φέρουν τη συγκεκριμένη υπογραφή, κατ' ουσίαν ισοδυναμούν με ανυπόγραφα έγγραφα.

Ειδικότερα, πατώντας πάνω στην υπογραφή της εταιρίας ... εμφανίζεται το ακόλουθο παράθυρο: [...]

Όσον αφορά δηλαδή τον χρόνο υπογραφής, εμφανίζεται το μήνυμα «The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified», δηλαδή «Η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί». Επομένως, η ψηφιακή υπογραφή της εν λόγω εταιρίας φέρει ενσωματωμένη χρονική σήμανση, η οποία όμως δεν είναι δυνατόν να επαληθευτεί, και άρα δεν φέρει ασφαλή χρονοσήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών χρονοσήμανσης.

Βάσει των ανωτέρω και της αρχής της τυπικότητας που διέπει τους δημόσιους διαγωνισμούς, η ψηφιακή υπογραφή που έθεσε η συμμετέχουσα εταιρία είναι

άκυρη, μη πληρούσα τις προϋποθέσεις πιστοποιημένης χρονοσήμανσης, καθότι είναι αδύνατο να γίνει επαλήθευση της χρονοσήμανσης.

Εφόσον, λοιπόν, η χρήση μη επιβεβαιωμένης ηλεκτρονικής υπογραφής ισοδυναμεί με την έλλειψη αυτής, κατά παράβαση του νόμου και της Διακήρυξης του ένδικου Διαγωνισμού (βλ. Αποφάσεις Α.Ε.Π.Π με αριθμό 683/2019, 667/2020, 757/2020, 775/2020 κλπ), εν προκειμένω στα έγγραφα της προσφοράς της εταιρίας ... δεν τίθεται έγκυρη και νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή. Συνεπώς, η προσφορά της πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη και προσβαλλομένη απόφαση που την ανέδειξε προσωρινό ανάδοχο πρέπει να ακυρωθεί.

II. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ...

Η ψηφιακή υπογραφή που έθεσε η εταιρία ... σε όλα τα έγγραφα της προσφοράς της δεν είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις των παραπάνω νομοθετικών διατάξεων, και συνεπώς εξομοιώνεται με άκυρη και όλα τα έγγραφα που φέρουν τη συγκεκριμένη υπογραφή, κατ' ουσίαν ισοδυναμούν με ανυπόγραφα έγγραφα. Ειδικότερα, πατώντας πάνω στην υπογραφή της εταιρίας ... εμφανίζεται το ακόλουθο παράθυρο:

Signature Properties X

Signature is VALID, signed by ... < ... > .

Signing Time: 2021/04/26 13:30:03 +03 00'

Source of Trust obtained from European Union Trusted Lists (EUTL).

This is a Qualified Electronic Signature according to EU Regulation 910/2014

Validity Summary

The document has not been modified since this signature was applied.

The certifier has specified that Form Fill-in, Signing and Commenting are allowed for this document. No other changes are permitted.

The signer's identity is valid.

The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified.

Signature was validated as of the signing time:

2021/04/26 1 3:30:03 -t-03'00'

Signer Info

The path from the signer's certificate to an issuer's certificate was successfully built.

The signer's certificate is valid and has not been revoked.

Show Signer's Certificate. ·· |

Advanced Properties... Validate Signature Close

Όσον αφορά δηλαδή τον χρόνο υπογραφής, εμφανίζεται το μήνυμα «*The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified*», δηλαδή «*Η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί*». Επομένως, η ψηφιακή υπογραφή της εν λόγω εταιρίας φέρει ενσωματωμένη χρονική σήμανση, η οποία όμως δεν είναι δυνατόν να επαληθευτεί, και άρα δεν φέρει ασφαλή χρονοσήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών χρονοσήμανσης. [...] Συνεπώς, η προσφορά της πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

3ος λόγος προσφυγής- Για την απόρριψη της προσφοράς της εταιρίας ...:
Υποβολή ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς: το μηνιαίο κόστος αναλωσίμων είναι εξόφθαλμα χαμηλό.

I. ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

(Α). Σύμφωνα με το άρθρο 68 Ν. 3863/2010: «*Συμβάσεις εργολαβίας εταιρειών παροχής υπηρεσιών «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο, β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας, γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι, δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων, ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά, στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά*

άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάπτουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι.»

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 88 Ν. 4412/2016: «1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας, κατά ανώτατο όριο δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παράγραφος 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την παροχή των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των αγαθών ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα,

δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 131, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 89. 3. Η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο.

2. Οι αναθέτουσες αρχές απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότιη προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 18.».

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 2.4.4 της Διακήρυξης (σελ. 27) προβλέπεται ότι: «Οι συμμετέχουσες εταιρείες παροχής υπηρεσιών Καθαριότητας, επί ποινή αποκλεισμού, υποχρεούνται να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα ακόλουθα, σύμφωνα με το Άρθρο 68 παρ.1 του Ν. 3863/2010(ΦΕΚ 115 Α') όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 22 παρ.1 Ν. 4144/2013 ... Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάπτουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι».

(B). Από τις ως άνω νομοθετικές διατάξεις προκύπτει ότι στις Διακηρύξεις των δημοσίων διαγωνισμών για παροχή υπηρεσιών καθαρισμού ζητείται από τους προσφέροντες, επί ποινή αποκλεισμού, να υπολογίσουν στις προσφορές τους εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλωσίμων, και του εργολαβικού τους κέρδους, που αποσκοπεί στην αναλυτική περιγραφή του κόστους παροχής των υπηρεσιών, ούτως ώστε να καθίσταται ελέγξιμο το ύψος της οικονομικής προσφοράς σε σχέση με το αντικείμενο της υπηρεσίας (ΕΛΣυν Τμ.νΐ 2092/2011). Συνακολούθως, οι εταιρίες παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στην προσφορά τους, κατά την ρητώς εκπεφρασμένη -με τις διατάξεις του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010 -βούληση του νομοθέτη, πρέπει να υπολογίζουν εύλογο (και κατά συνεκδοχή) ελέγξιμο από τις αναθέτουσες αρχές - με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής και τις παρεχόμενες από τις προσφέρουσες εταιρίες εξηγήσεις - ποσοστό διοικητικού κόστους, κόστους αναλωσίμων και εργολαβικού κέρδους (ΣΤΕ 198/2013, ΔΕΘ 344/2012, ΕΛΣυνΤμ. VI 150/2014).

Επίσης, ναι μεν εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να εντοπίσει τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, αλλά η δικαιολόγηση αυτής της δυνατότητας εκτίμησης των αναθετουσών αρχών, δεν συνεπάγεται την απεριόριστη άσκηση διακριτικής

ευχέρειας κατά την εκτίμηση, αλλά και την ενδεχόμενη απόρριψη των «ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών» και οι Αποφάσεις τους θα πρέπει να καθοδηγούνται από τις γενικές αρχές των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις και της ΣΛΕΕ και να τηρούν τις γενικές αρχές δικαίου και ιδίως την αρχή της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης. [...]

Επίσης, η οικονομική προσφορά διαγωνιζόμενου σε διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης για υπηρεσίες φύλαξης/καθαριότητας, δεν μπορεί, κατά την κοινή αντίληψη, να συντίθεται μόνο από το κόστος της μισθοδοσίας του προσωπικού που θα ασχοληθεί στην παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει και το λειτουργικό (διοικητικό) κόστος, καθώς επίσης και να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως (Αποφάσεις ΕΑ 675/2002, 272/2008, 1257, 1262, 1297 και 1299/2009, 970/2010 κλπ) [...]

II. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ... - ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑΛΩΣΙΜΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΕΞΟΦΘΑΛΜΑ ΧΑΜΗΛΟ- ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΕΙ ΤΟΝ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΑ ΧΑΜΗΛΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΝΑ ΚΑΛΕΣΕΙ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΕ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

Στην προκειμένη περίπτωση, το δηλωθέν μηνιαίο ποσό των αναλωσίμων της εταιρίας ..., ανερχόμενο για όλα τα τμήματα 1 και 2 στο ποσό των **37,50 ευρώ (20.50 + 17,00** αντίστοιχα) είναι εξόφθαλμα χαμηλό και σε καμία περίπτωση δεν επαρκεί για την κάλυψη των υπό ανάθεση υπηρεσιών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της διακήρυξης.

Το μηνιαίο ποσό των 37,50 ευρώ για αναλώσιμα είναι ασυνήθιστα χαμηλό, λαμβανομένων υπόψη των όρων και απαιτήσεων της Διακήρυξης του συγκεκριμένου διαγωνισμού. Ειδικότερα, στη σελ. 6 της Διακήρυξης αναφέρεται ότι στην τιμή πρέπει να περιλαμβάνονται «όλα τα μηχανικά μέσα, τα εργαλεία, τα υλικά καθαρισμού (απορρυπαντικά, σάκοι απορριμμάτων, χαρτί υγιείας, βούρτσες, σαπούνι χεριών κλπ) καθώς και κάθε άλλο σχετικό ή απαραίτητο υλικό για τον καθαρισμό των χώρων. Τα εν λόγω υλικά θα τα διαθέτει ο ανάδοχος, θα πληρούν τις προδιαγραφές περί υγιεινής και ασφαλείας των

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

εργαζομένων σε ποσότητα ικανή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ....». Επίσης, στο Παράρτημα Ι της Διακήρυξης (σελ. 45) προβλέπεται ότι στις υπηρεσίες καθαρισμού για το τμήμα 1 περιλαμβάνονται οι εξής: «-Σκούπισμα εξοπλισμού (γραφείων, καρεκλών, βιβλιοθηκών, & λοιπών επίπλων) και σφουγγάρισμα με κατάλληλα υλικά καθημερινά.

-Καθημερινό ξεσκόνισμα και καθαρισμό των σταθερών και κινητών επίπλων, των καθισμάτων και όλων των μηχανικών μέσων.

-Ξεσκόνισμα και καθαρισμό των τοίχων καθώς και των θυρών μία φορά την εβδομάδα.

- Καθημερινό καθαρισμό, απολύμανση και πλύσιμο των λεκανών W.C., των νιπτήρων και των ουρητηρίων, αποκομιδή απορριμμάτων, αλλαγή πλαστικών σακουλών στα καλάθια, τοποθέτηση χαρτιού υγείας, υγρού σαπουνιού πλύσης χεριών....

- Καθημερινό καθαρισμό των καθρεπτών και θυρών των ντουλαπών.

- Ο καθαρισμός των τζαμιών στα παράθυρα του κτιρίου θα γίνεται μία φορά στους δύο μήνες.

-Ο καθαρισμός των τζαμιών στις εισόδους θα γίνεται δύο φορές το μήνα. - Καθημερινός καθαρισμός των ανελκυστήρων με σκούπισμα και σφουγγάρισμα των δαπέδων καθώς και των θυρών των ανελκυστήρων.

-Άδειασμα και καθαρισμό των καλάθων αχρήστων, των δοχείων χάρτου που βρίσκονται στους

χώρους υγιεινής, καθώς και των δοχείων απορριμμάτων των γραφείων και τοποθέτηση νέας σακούλας στα καλάθια καθημερινά.

-Καθαρισμός οροφής από αράχνες - σκόνες - βρωμιές

-Συγκέντρωση και παράδοση των απορριμμάτων στην Υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου καθημερινά.

-Parking (2 φορές το μήνα Σκούπισμα, μάζεμα σκουπιδιών , 1 φορά/μήνα πλύσιμο και σε έκτακτες περιπτώσεις)».

Όσον αφορά δε το τμήμα 2 περιλαμβάνονται οι εξής (σελ. 48):

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

«-Σκούπισμα και σφουγγάρισμα όλους τους χώρους των κτιρίων (γραφεία διαδρόμους, τουαλέτες, σκάλες, χώρους κοινής πρόσβασης,, είσοδοι(προσβάσεις σε ασανσέρ, κλιμακοστάσια, διάδρομους των κυρίως χώρων των ορόφων), χώρους αναμονής, αίθουσες συνεδριάσεων -πριν και μετά από κάθε συνεδρίαση, εξωτερικό χώρο κεντρικής εισόδου κτλ)καθημερινά με κατάλληλα υλικά.

-Καθημερινό ξεσκόνισμα και καθαρισμό των σταθερών και κινητών επίπλων, των καθισμάτων και όλων των μηχανικών μέσων (γραφείων, καρεκλών, βιβλιοθηκών, & λοιπών επίπλων)

-Ξεσκόνισμα και καθαρισμό των τοίχων καθώς και των θυρών μία φορά την εβδομάδα.

-Καθημερινό καθαρισμό, απολύμανση και πλύσιμο των λεκανών W.C., των νιπτήρων και των ουρητηρίων, αποκομιδή απορριμμάτων, αλλαγή πλαστικών σακουλών στα καλάθια, τοποθέτηση χαρτιού υγιείας, υγρού σαπουνιού πλύσης χεριών. (Σύνολο Τουαλετών 28 & 2 ΑΜΕΑ εξυπηρετούν περίπου 70 άτομα πλέον πολιτών)

- Καθημερινό καθαρισμό των καθρεπτών και θυρών των ντουλαπών.

-Ο καθαρισμός των τζαμιών στα παράθυρα του κτιρίου θα γίνεται μία φορά στους δύο μήνες.

-Ο καθαρισμός των τζαμιών στις εισόδους θα γίνεται δύο φορές το μήνα. - Καθημερινός καθαρισμός των ανελκυστήρων με σκούπισμα και σφουγγάρισμα των δαπέδων καθώς και των θυρών των ανελκυστήρων.

-Άδειασμα και καθαρισμό των καλάθων αχρήστων, των δοχείων χάρτου που βρίσκονται στους

χώρους υγιεινής, καθώς και των δοχείων απορριμμάτων των γραφείων και τοποθέτηση νέας

σακούλας στα καλάθια καθημερινά.

- Καθαρισμός οροφής από αράχνες - σκόνες - βρωμιές

-Τα απορρίμματα θα τοποθετούνται σε πλαστικούς σάκους και θα μεταφέρονται στο χώρο συγκέντρωσης των σκουπιδιών, ώστε να είναι εύκολη η αποκομιδή τους από τα ειδικά αυτοκίνητα μεταφοράς απορριμμάτων.

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

-Καθαρισμός αύλειου χώρου, απομάκρυνση απορριμμάτων, σκουπιδιών, χαρτιών, φύλλων».

Επίσης, στη σελ. 51 της Διακήρυξης αναφέρεται ότι τα απαιτούμενα υλικά καθαρισμού και ο εξοπλισμός είναι τα εξής:

«1. Γενικού Καθαρισμού

2. Χλωρίνη
3. Καθαριστικά Τζαμιών
4. Σακούλες Απορριμμάτων
5. Κρεμοσάπουνο
6. Σφουγγαρίστρες επαγγελματικές 450 γρ.
7. Σφουγγαρίστρες Οικιακές 250 γρ
8. Σφουγγαράκια Κουζίνας
9. Καθαριστικό Αλάτων
10. Απορροφητικά πανάκια καθαρισμού επιφανειών
11. Χαρτί Ρολό Κουζίνας
12. Χαρτί Υγείας για WC.

Τα υλικά καθαρισμού θα τα διαθέτει και θα βαρύνουν τον ανάδοχο...

Ο ανάδοχος υποχρεούται να κάνει χρήση του εξοπλισμού που έχει δηλώσει με την προσφορά του προκειμένου να εκτελέσει τις υπηρεσίες καθαριότητας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και ο οποίος θα ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες της υπηρεσίας, υψηλής ποιότητας σε άριστη κατάσταση. Ενδεικτικός εξοπλισμός που θα μπορούσε να δηλωθεί είναι -Τρόλεϊ καθαριστριών,

-καρότσια σφουγγαρίσματος με διπλούς κάδους, διαφορετικοί για τα γραφεία διαφορετικοί

για τις τουαλέτες.

-Ηλεκτρικές σκούπες

- Σακούλες απορριμμάτων διαφόρων μεγεθών -Λάστιχο ποτίσματος για τον καθαρισμό των εξωτερικών χώρων -Ξεσκονόπανα Σάρωθρα και φαράσια όπου χρειάζεται -Οτιδήποτε άλλο κρίνει ο ανάδοχος θα εξυπηρετήσει το έργο...

Στις ανωτέρω τιμές περιλαμβάνονται όλα τα μηχανικά μέσα, τα εργαλεία, τα υλικά καθαρισμού (απορρυπαντικά, σάκοι απορριμμάτων, χαρτί υγείας,

βούρτσες) καθώς και κάθε άλλο σχετικό ή απαραίτητο υλικό για τον καθαρισμό των χώρων.». Επομένως, με βάση τις διατάξεις της Διακήρυξης πέραν των υλικών καθαρισμού, απαιτούνται και πλείστα άλλα υλικά που πρέπει να διατίθενται από τον ανάδοχο, όπως επί παραδείγματι κρεμοσάπουνο, χαρτί υγείας και χαρτί ρολό κουζίνας, τα οποία είναι ιδιαίτερα δαπανηρά, δοθέντος ότι για το τμήμα 1 το κτίριο αποτελείται από Ισόγειο, Ημιόροφο, 1ο,2ο,3ο 4ο,5ο Όροφο, κάθε ένας εκ των οποίων, έχει 2 αντρικές και 2 γυναικείες τουαλέτες, η κάθε μία από τις οποίες έχει δύο WC και δύο νεροχύτες πλυσίματος χεριών (σελ. 45 Διακήρυξης), και για το τμήμα 2 οι τουαλέτες είναι 28+2 ΑΜΕΑ. Πάντως, σε καμία περίπτωση το κόστος για όλα αυτά τα υλικά δεν δύναται να καλυφθεί με το σχεδόν μηδαμινό ποσό των 37,50 (!) ευρώ τον μήνα που προτείνει η εν λόγω εταιρία.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει μία τεράστια και εξόφθαλμη απόκλιση μεταξύ των ποσών αναλωσίμων που υπολόγισε η εταιρία ... σε σύγκριση με αυτά που υπολόγισαν οι υπόλοιπες συμμετέχουσες στον διαγωνισμό εταιρίες. **Ενδεικτικά, η δική μας εταιρία υπολόγισε κόστος αναλωσίμων ποσού ύψους και για τα 2 τμήματα 400,00 ευρώ και η εταιρία ... ποσού ύψους 116,87 ευρώ.** Επομένως, υπάρχει τεράστια και εξόφθαλμη απόκλιση μεταξύ του κόστους αναλωσίμων της εταιρίας ... σε σχέση με τις λοιπές διαγωνιζόμενες εταιρίες που συνεχίζουν στον διαγωνισμό, από την οποία επίσης προκύπτει ότι το κόστος αναλωσίμων της εν λόγω εταιρίας είναι «ασυνήθιστα χαμηλό» κατά την έννοια του άρθρου 88 ν. 4412/2016, και άρα η αναθέτουσα αρχή όφειλε να καλέσει την εταιρία να παράσχει εξηγήσεις για το εξόφθαλμα χαμηλό κόστος αναλωσίμων της, και εφόσον αυτές δεν ήταν ικανοποιητικές να απορρίψει την προσφορά της. Επομένως, η αναθέτουσα αρχή υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, παραλείποντας να εντοπίσει τον ασυνήθιστα χαμηλό χαρακτήρα του κόστους αναλωσίμων της εν λόγω εταιρίας, όπως αυτός σαφώς προκύπτει από τις απαιτήσεις της Διακήρυξης και τη σύγκριση με τις προσφορές των λοιπών εταιριών. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα και καθ' ο μέρος έκρινε παραδεκτή την προσφορά της εταιρίας ... παρά το εξόφθαλμα

χαμηλό κόστος αναλωσίμων και χωρίς καν να καλέσει την εταιρία σε εξηγήσεις. [...]».

6. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η ασκηθείσα 1^η Παρέμβαση («...»), κατατέθηκε εμπρόθεσμα (02.06.2021), ήτοι, οχτώ (08) ημέρες μετά την κοινοποίηση της Προδικαστικής Προσφυγής στις 25.05.2021 στους λοιπούς προσφέροντες, σκοπεί δε στην απόρριψη της εν λόγω Προσφυγής, καθόσον η παρεμβαίνουσα προδήλως ευνοείται από τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης Απόφασης, με την οποία έγινε δεκτή η οικονομική της προσφορά και κατετάγη 1^η σε σειρά κατάταξης. Ως εκ τούτου, ασκείται παραδεκτώς και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω, κατ' ουσίαν από την Αρχή.

Περαιτέρω, επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η ασκηθείσα 2^η Παρέμβαση («...»), κατατέθηκε εμπρόθεσμα (31.05.2021), ήτοι, έξι (6) ημέρες μετά την κοινοποίηση της Προδικαστικής Προσφυγής στις 25.05.2021 στους λοιπούς προσφέροντες, σκοπεί δε στην απόρριψη της εν λόγω Προσφυγής, καθόσον η παρεμβαίνουσα προδήλως ευνοείται από τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης Απόφασης, με την οποία έγινε δεκτή η οικονομική της προσφορά και κατετάγη 2^η σε σειρά κατάταξης. Ως εκ τούτου, ασκείται παραδεκτώς και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω, κατ' ουσίαν από την Αρχή.

7. Επειδή, στο άρθρο 18 «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων» (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παράγραφος 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης [...]»

2. Κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν

τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί με το δίκαιο της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α΄. Η τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων ελέγχεται και βεβαιώνεται από τα όργανα που επιβλέπουν την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της αρμοδιότητάς τους. [...] 5. Η αθέτηση της υποχρέωσης της παραγράφου 2 συνιστά σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια της περίπτωσης θ΄ της παραγράφου 4 του άρθρου 73, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις κείμενες διατάξεις. Ειδικά, κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα νοούνται ιδίως τα προβλεπόμενα στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης γ΄ της παρ. 2 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 (Α΄ 115)».

8. Επειδή, στο άρθρο 73 «Λόγοι αποκλεισμού» (άρθρο 57 παράγραφοι 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) παρ. 4 και 6 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18 [...]], «6.[...] Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης, σε μία από τις περιπτώσεις της παρ. 4».

9. Επειδή, στο άρθρο 88 «Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές» (άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παρ. 1 και 2 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «1. Όταν

οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας, κατά ανώτατο όριο δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων [...], γ) την πρωτοτυπία του έργου [...], δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89 [...]». Περαιτέρω, στη διάταξη του άρθρου 89 («Δικαιολογητικά σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές») παράγραφος 2, ορίζεται ότι: «Για την απόδειξη της συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την περίπτωση δ' της παρ. 2 του άρθρου 88, ο προσφέρων προσκομίζει, εντός της τεθείσας προθεσμίας, τα παρακάτω: α) αναφορά στη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΣΣΕ), στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι και β) δικαιολογητικά, από τα οποία προκύπτουν οι νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων και οι αντίστοιχες ασφαλιστικές εισφορές τους».

10. Επειδή, στο άρθρο 91 («Λόγοι απόρριψης προσφορών») παρ. 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «[...] Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία αποκλίνει από τα άρθρα 92 έως 100, και 102 έως 104 ή υποβλήθηκε κατά παράβαση των απαράβατων όρων περί σύνταξης και υποβολής της προσφοράς, όπως οι όροι αυτοί ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης. β) Η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή, εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και τη συμπλήρωση της, σύμφωνα με το άρθρο 102 [...]».

11. Επειδή, στο άρθρο 89 περ. Γ («Σύσταση «Ειδικού Λογαριασμού Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.)» του Ν. 3996/2011 «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 170), ορίζεται ότι: «Στον Οργανισμό Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.) συνιστάται λογαριασμός με τίτλο «Ειδικός Λογαριασμός Παιδικών Κατασκηνώσεων» (Ε.Λ.Π.Κ.) με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια. Πόροι του λογαριασμού είναι η εργοδοτική εισφορά είκοσι (20) ευρώ ετησίως για κάθε εργαζόμενο, η οποία εισπράττεται με τις τακτικές εισφορές του Ο.Ε.Ε., οι τόκοι των κεφαλαίων του Λογαριασμού και κάθε παροχή από χαριστική αιτία. [...] Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, καθορίζονται οι διαδικασίες είσπραξης, ελέγχου, διαχείρισης, διάθεσης και δικαιολόγησης των κονδυλίων του Λογαριασμού, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την υλοποίηση του σκοπού της παρούσας διάταξης. 5. Για την κάλυψη της παροχής αυτής θεσπίζεται ετήσια εργοδοτική εισφορά είκοσι (20) ευρώ ανά εργαζόμενο. [...]».

12. Επειδή, στο άρθρο 22 («Τροποποίηση άρθρου 68 του Ν. 3863/2010») του Ν. 4144/2013 «Αντιμετώπιση της παραβατικότητας στην Κοινωνική Ασφάλιση και στην αγορά εργασίας και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας» (Α' 88), ορίζεται ότι: «Η παράγραφος 1 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 αντικαθίσταται ως εξής: «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ)

Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάπτουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι». Περαιτέρω, στο άρθρο 34 («Ενιαίος Λογαριασμός για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών») παρ. 4 του ως άνω Νόμου, ορίζεται ότι: «Πόροι του Ε.Λ.Ε.Κ.Π. είναι: α) Εισφορά 0,81 %, όπως αυτή καθορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2434/1996 (Α'188). β) [...]. γ) Τα προβλεπόμενα, από την περίπτωση Γ' του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011, όπως εξειδικεύτηκαν στην 23411/2131/30.12.2011 (Β'29/2012) κοινή απόφαση του Υπουργού και Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, έσοδα του Ειδικού Λογαριασμού Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.), τα οποία διατίθενται αποκλειστικά για τους θεσπισμένους με τις διατάξεις αυτές σκοπούς. δ) Κάθε έσοδο από χαριστική αιτία. [...]

13. Επειδή, στην αιτιολογική σκέψη 40 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, ορίζεται ότι: «Ο έλεγχος της τήρησης των εν λόγω διατάξεων του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου θα πρέπει να διενεργείται στα ενδεδειγμένα στάδια της διαδικασίας προμήθειας, δηλαδή κατά την εφαρμογή των γενικών αρχών που διέπουν την επιλογή των συμμετεχόντων και την ανάθεση των συμβάσεων, κατά την εφαρμογή των κριτηρίων αποκλεισμού και κατά την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές

προσφορές. Η απαραίτητη επαλήθευση για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις συναφείς διατάξεις της παρούσας οδηγίας, ιδίως, αυτές οι οποίες διέπουν τα αποδεικτικά μέσα και τις υπεύθυνες δηλώσεις». Συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 101 της ίδιας Οδηγίας, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να αποκλείουν οικονομικούς φορείς οι οποίοι έχουν φανεί αναξιόπιστοι, επί παραδείγματι λόγω παραβάσεων περιβαλλοντικών ή κοινωνικών υποχρεώσεων [...]».

14. Επειδή, οι προσφέροντες πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχειρίσεως, τόσο κατά τον χρόνο που ετοιμάζουν τις προσφορές τους, όσο και κατά τον χρόνο που αυτές αποτιμώνται από την αναθέτουσα αρχή (ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54· Αποφάσεις της 27.11.2001, Υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Impresa Lombardini SpA, σκέψη 37· ΔΕΕ, Απόφαση της 19.06.2003, Υπόθεση C-315/01, GAT, σκέψη 73· ΔΕΕ, Απόφαση της 16.12.2008, Υπόθεση C-213/07, Μηχανική, σκέψη 45· ΔΕΕ, Απόφαση της 12.03.2015, C-538/13, eVigilo, σκέψη 33· ΔΕΕ, Απόφαση της 06.11.2014, Υπόθεση C-42/13, Cartiera dell'Adda, σκέψη 44· ΔΕΕ Απόφαση της 24.05.2016, Υπόθεση C-396/14, MT Højgaard A/S, Züblin A/S, σκέψη 37 κλπ).

15. Επειδή, η αρχή της διαφάνειας, προϋποθέτει ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη Διακήρυξη του Διαγωνισμού ή στη Συγγραφή Υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός έλεγχος του εάν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.06.2002, Υπόθεση C-92/00, Stadt Wien, σκέψη 45· ΔΕΕ, Απόφαση της 12.12.2002, Υπόθεση C-470/99, Universale-Bau, σκέψη 91· ΔΕΕ,

Απόφαση της 29.04.2005, Υπόθεση C-496/1999, CAS Succhi di Frutta SpA, σκέψη 111 κλπ).

16. Επειδή, κατά πάγια νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει τον Διαγωνισμό και δεσμεύει, τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΣΤΕ 3703/2010, ΣΤΕ 53/2011, ΕΣ Πράξεις Τμήματος VI 78/2007, 19/2005, 31/2003 κλπ), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση ουσιωδών διατάξεων της Διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού (ΣΤΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της Διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της Διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής, αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.10.2001, Υπόθεση C19/00 Siac Construcrtion Ltd, σκέψεις 34 και 44· ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54).

17. Επειδή, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων διέπει η αρχή του υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού, ο οποίος και μόνον αυτός, διασφαλίζει την προστασία των συμφερόντων της αναθέτουσας αρχής, επιτρέποντας τη προμήθεια αγαθών, υπηρεσιών και έργων με τους βέλτιστους ποιοτικά και οικονομικά όρους. Η εν λόγω θεμελιώδης αρχή ισχύει, τόσο στο επίπεδο της αναθέτουσας αρχής, όσο και μεταξύ των συμμετεχόντων (σε δημόσιο διαγωνισμό) οικονομικών φορέων (ΔΕΕ, Αποφάσεις της 27.11.2001, Υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Impresa Lombardini SPA και Mantovani, σκέψη 76 • ΔΕΕ Απόφαση της 14.02.2008, Υπόθεση C-450/06, Varec SA κατά État belge, σκέψη 35 • ΔΕΕ Απόφαση της 21.02.2008, Υπόθεση C-412/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 2 • ΔΕΕ Απόφαση της 19.05.2009, Υπόθεση C-538/07 Assitur Srl, σκέψεις 25 και 26 • ΔΕΕ, Απόφαση της 19.04.2012, Υπόθεση C-549/10,

Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS κλπ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκέψεις 17 και επόμε.).

18. Επειδή, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, που διέπει το σύνολο της διοικητικής δράσης, κάθε Διακήρυξη δημόσιου διαγωνισμού πρέπει, ακόμη και αν δεν περιέχει σχετική ρήτρα, να ερμηνεύεται ως επιβάλλουσα στους διαγωνιζομένους την υποχρέωση τήρησης των κειμένων διατάξεων κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς τους. Μεταξύ των διατάξεων αυτών, «προέχουσα θέση έχουν οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας περί της κατώτερης νόμιμης αμοιβής της εργασίας και της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης. Αντίθετη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία - ελλείπει σχετικής ρήτρας στη Διακήρυξη - οι διαγωνιζόμενοι θα μπορούσαν να διαμορφώνουν την προσφορά τους και κάτω του ελαχίστου κατά νόμον εργατικού κόστους, ο δε έλεγχος του στοιχείου αυτού δεν θα γινόταν κατά την κατάθεση των προσφορών, αλλά μετά τη σύναψη της σχετικής συμβάσεως, δεν παραβιάζει μόνο την αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως, αλλά δημιουργεί και συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, προσκρούοντας για τον λόγο αυτό και στις αρχές της ισότητας των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας [...]» (ΕΑ 58/2009, 791, 840/1172/2008).

19. Επειδή, με βάση την αρχή της τυπικότητας των δημόσιων διαγωνισμών, μόνο όταν έχει τεθεί όρος στη Διακήρυξη επί ποινή αποκλεισμού - είτε ουσιαστικός, είτε τυπικός - κάθε διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα να επικαλεσθεί παράβασή του και να επιδιώξει τον αποκλεισμό των άλλων διαγωνιζόμενων, προς διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων (ΣτΕ 194/2011).

20. Επειδή, όπως έχει νομολογιακά κριθεί, στην οικονομική προσφορά πρέπει να ενσωματώνεται ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών, των αναλώσιμων, του εργολαβικού κέρδους και των νόμιμων κρατήσεων, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της

σχετικής σύμβασης (Αποφάσεις ΕΑ 675/2002, 272/2008, 1257, 1262, 1297 και 1299/2009, 970/2010, 328/2013, 108/2014 κλπ). Περαιτέρω, επειδή, η υποβολή «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» δύναται να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να πλήξει την επί ίσοις όροις συμμετοχή των ενδιαφερομένων στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, αφού με τη μεθόδευση αυτή οι λοιποί υποψήφιοι αποκλείονται κατά το στάδιο αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και η διαδικασία αποβαίνει υπέρ του διαγωνιζομένου εκείνου, που προσφέρει τις υπηρεσίες του αντί αδικαιολόγητα χαμηλού, σε σχέση με τα κρατούντα στην αγορά, τιμήματος.

21. Επειδή, η διαδικασία πρόσκλησης του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, για την παροχή διευκρινίσεων, συντάσσεται σύμφωνα με τις αρχές της παρ. 1 του άρθρου 18 («Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων») του ως άνω Νόμου και πρέπει να απευθύνεται επί ίσοις όροις σε όλους τους συμμετέχοντες που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση (οι προσφορές τους χαρακτηρίστηκαν ως ασυνήθιστα χαμηλές και απαιτούν την παροχή εξηγήσεων). Περαιτέρω, η πρόσκληση πρέπει να αφορά όλα τα σημεία της προσφοράς, από τα οποία η αναθέτουσα αρχή τη χαρακτηρίζει ως «ασυνήθιστα χαμηλή», απαιτούσα την παροχή εξηγήσεων. Συνεπώς, οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να απορρίψουν (εκ των υστέρων) οικονομική προσφορά, λόγω ενδεχόμενης ασάφειας του ποσού της, εάν το συγκεκριμένο (ασυνήθιστα χαμηλό) τμήμα της προσφοράς της, δεν αποτέλεσε αντικείμενο της εν λόγω πρόσκλησης. Απόκειται στην αναθέτουσα αρχή να διατυπώσει με σαφήνεια την πρόσκληση που απευθύνει στους οικονομικούς φορείς, προκειμένου να τους παράσχει τη δυνατότητα να αποδείξουν κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή τη σοβαρότητα των προσφορών τους (ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/10 SAG ELV Slovensko as, σκέψη 31). Επισημαίνεται ότι η αναθέτουσα αρχή: α) πρέπει να εξετάσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, ακόμη και αυτά που δεν εμπίπτουν στην παρ. 2 του άρθρου 88 του Ν. 4412/2018 και β) μπορεί να απορρίψει προσφορά, μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά

τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται.

22. Επειδή, κατά την ήδη διαμορφωθείσα νομολογία της Αρχής, έχει κριθεί ότι: «[...] η διάταξη του άρθρου 88 παρ. 3 του Ν. 4412/2016, ιδρύει διακριτική εκτιμητική και αξιολογική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, όπως, συνεκτιμώντας το σύνολο των στοιχείων που βρίσκονται στη διάθεσή της και της προσκομίζει ο προσφέρων, τελικώς κρίνει το δικαιολογημένο της χαμηλής προσφοράς του. Η παραπάνω αξιολόγηση, προφανώς πρέπει να λαμβάνει χώρα με βάση αποκλειστικά τα ανά περίπτωση προκύπτοντα στοιχεία, ενώ οι όποιες γενικές κρίσεις περί της οικείας αγοράς και είδους προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου, στοιχεία περί του συνήθους ποσοστού έκπτωσης στην οικεία αγορά και στοιχεία περί πρότερων αντιστοίχων συμβάσεων της ίδιας της αναθέτουσας αρχής με τον ίδιο προσφέροντα, του ίδιου του προσφέροντος με άλλες αναθέτουσες αρχές ή άλλων αναθετουσών αρχών με άλλους προσφέροντες, δύνανται μεν να ληφθούν υπόψη, πλην όμως, πάντοτε σε συνάρτηση με τα περιπτώσιολογικά στοιχεία της συγκεκριμένης υπόθεσης. Η ανωτέρω διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής δεν είναι ανέλεγκτη, αλλά υπάγεται στον έλεγχο της Α.Ε.Π.Π. ως προς την εκ μέρους της τήρηση των όρων διεξαγωγής και των ληπτέων υπόψη στοιχείων, που η οικεία διάταξη, ως και η γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης, καθιερώνουν για τη σχετική αξιολογική διαδικασία και την τυχόν υπέρβαση των άκρων ορίων της (ΔΕΦΑΘ Ασφ. 312/2015, ΕλΣυν Τμ. VI 2090, 584/2011, 1382, 2653, 3016/2012, 950/2014, 2998/2014, 157/2016 κλπ). Περαιτέρω, σε κάθε περίπτωση, η οικεία Απόφαση (της αναθέτουσας αρχής) περί αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και ανάδειξης προσωρινού αναδόχου, δια της οποίας ενσωματώνεται και σκέλος περί της αποδοχής ή απόρριψης «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς», κατόπιν των υποχρεωτικών εξηγήσεων του προσφέροντος, θα πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη σε σχέση, τόσο με όσα ο προσφέρων επικαλέστηκε και προσκόμισε με τις εξηγήσεις του [...] όσο και με όσα έπρεπε να αποδειχθούν και δεν αποδείχθηκαν [...] Εξάλλου, ο τυχόν δικαιολογημένος χαρακτήρας μιας

ιδιαίτερα χαμηλής προσφοράς θα αποβεί προς όφελος της αναθέτουσας με την ανάληψη της οικείας σύμβασης σε χαμηλό τίμημα [...]» (βλ. υπ' αριθμ. 27/2018 Απόφαση δου Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π, σκέψη 6).

23. Επειδή, η οικονομική προσφορά διαγωνιζόμενου σε διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης για υπηρεσίες καθαριότητας, δεν μπορεί, κατά την κοινή αντίληψη, να συντίθεται μόνο από το κόστος της μισθοδοσίας του προσωπικού που θα ασχοληθεί στην παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει και το λειτουργικό (διοικητικό) κόστος, καθώς επίσης και να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως (Αποφάσεις ΕΑ 675/2002, 272/2008, 1257, 1262, 1297 και 1299/2009, 970/2010 κλπ).

24. Επειδή, οι εταιρίες παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, θα πρέπει, κατά την ρητώς εκπεφρασμένη με τις διατάξεις του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010 βούληση του νομοθέτη, να υπολογίζουν κατά τη σύνταξη της προσφοράς τους εύλογο (και κατά συνεκδοχή ελέγξιμο από τις αναθέτουσες αρχές), με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής και τις παρεχόμενες από τις προσφέρουσες εταιρείες εξηγήσεις) ποσοστό διοικητικού κόστους και εργολαβικού κέρδους (ΣτΕ 198/2013, ΔΕφ Θεσσαλ. 344/2012, ΕΛΣυν VI Τμ. 150/2014). Το κόστος αμοιβής των εργαζομένων επιβάλλεται να μην υπολείπεται του οριζομένου στην οικεία Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, ενώ το ποσοστό του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών των προσφερόντων, πρέπει να μην είναι μηδαμινό, η δε προσφορά θα πρέπει επιπλέον να ενσωματώνει και ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό αναλώσιμων, εργολαβικού κέρδους καθώς και τις νόμιμες κρατήσεις (ΔΕφΘεσσαλ 339/2013). Σημειώνεται επίσης ότι, στο πλαίσιο της παρούσας δημοσιονομικής συγκυρίας, οι αναθέτουσες αρχές -και αντιστοίχως η Α.Ε.Π.Π θα πρέπει να συνεκτιμούν ότι το εργοδοτικό όφελος δεν είναι πάντα δυνατόν να αποτιμηθεί χρηματικά μέσα στα στενά όρια μιας οικονομικής προσφοράς (ΔΕφΑθ 873/2012). Ωστόσο, οι οικονομικοί φορείς

θα πρέπει να προσκομίζουν εμπειριστατωμένα στοιχεία, τα οποία να ερείδονται σε συγκεκριμένα δεδομένα, ώστε να εξαχθεί μια ασφαλής αξιολογική κρίση.

25. Επειδή, κατά πάγια νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, οικονομική προσφορά, που υπολείπεται του κατώτερου ορίου εργατικού κόστους, όπως αυτό προσδιορίζεται με τη Διακήρυξη, είναι απαράδεκτη και απορριπτέα, ως μη σύμφωνη με τους όρους της Διακήρυξης και προφανώς, ζημιογόνος, έστω και αν δεν υπολείπεται του ελάχιστου εργατικού κόστους, που προσδιορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία και τις συναφείς Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΔιοικΕφΘεσ. 81/2015, ΕΣ (Μείζονος) 3976/2014, ΔιοικΕφΘεσ. 254/2012, 311/2012 κ.α.).

26. Επειδή, ο διαγωνιζόμενος οικονομικός φορέας δύναται να επικαλεστεί για τη δικαιολόγηση της οικονομικής προσφοράς του, τη διάθεση αποθεμάτων αναλωσίμων ή υπολοίπων από γενικές και μεγάλου όγκου παραγγελίες αναλωσίμων, των οποίων το κόστος έχει τυχόν ήδη αποσβεσθεί στο πλαίσιο άλλων δραστηριοτήτων ή έχει ενσωματωθεί στην κοστολόγηση άλλων συμβάσεων (δημοσίων ή ιδιωτικών) ή έχει, σε κάθε περίπτωση, αποπληρωθεί ήδη προ της επίδικης προσφοράς του, με αποτέλεσμα να έχει επιβαρυνθεί με αυτό χωρίς, όμως, να τα έχει χρησιμοποιήσει και να παραμένουν αναξιοποίητα (ΕλΣυν VI Τμ. 240/2007). Επειδή, όμως, «[...] είναι αόριστοι και ανατιολόγητοι οι ισχυρισμοί περί ύπαρξης stock υλικών, χωρίς την κατάθεση αποδεικτικών (τιμολογίων αγοράς, αποδείξεων κλπ), που να τεκμηριώνουν την προσφερόμενη χαμηλή τιμή, ως προς το κόστος των αναλωσίμων [...]» (ΔΕΦΑΘ 765/2013) και επειδή, περαιτέρω, δεν «[...] μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά ειδική αιτιολογία για την απόρριψη των ανωτέρω ισχυρισμών, η παραπομπή σε αποσπάσματα κρίσεων δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες αφορούν διαφορετικούς διαδίκους σε διαφορετικούς διαγωνισμούς και στηρίζονται σε διαφορετικά πραγματικά δεδομένα [...]» (ΔΕΦΑΘ 1737/2014).

27. Επειδή, η αιτιολογία των αναθετουσών αρχών ως προς την αποδοχή μιας «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς», δε δύναται να συνίσταται στην απλή διαπίστωση ότι ο προσδιορισμός εύλογου διοικητικού κόστους και εργολαβικού κέρδους για την παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, ανάγεται στον τρόπο ασκήσεως της επιχειρηματικής δραστηριότητας του προσφέροντος, ο οποίος διαμόρφωσε την οικονομική προσφορά του κατά την ελεύθερη κρίση του, αναλαμβάνοντας και το βάρος του επιχειρηματικού κινδύνου κατά τη διαμόρφωση της τιμής της προσφοράς του (ΔΕΦΑΘ 873/2012). Και τούτο, για τον απλούστατο λόγο, ότι η απαίτηση του νόμου για οικονομική προσφορά με πρόβλεψη εύλογου ποσοστού διοικητικού κόστους, κόστους αναλωσίμων και εργολαβικού οφέλους, αποβλέπει στο να μη τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως, στη σύναψη της οποίας κατατείνει ο διαγωνισμός (βλ. υπ' αριθμ. 336/2018 Απόφαση 1ου Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π, σκέψη 61).

28. Επειδή, στην προσβαλλόμενη, με αριθμό 667/2021 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής («ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ»), αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι: *«[...] Για τον οικονομικό φορέα ..., διαπιστώθηκε ότι θα στηριχθεί στην ικανότητα άλλου φορέα και συγκεκριμένα στην ικανότητα της ... Ελέγχθηκαν τα συνυποβαλλόμενα Δικαιολογητικά συμμετοχής τα δικαιολογητικά της τεχνικής προσφοράς και η οικονομική προσφορά των ... και της ..., και βρέθηκαν σύμφωνα με τους όρους της διαπραγμάτευσης. Ενώ έγινε και η επιβεβαίωση της εγκυρότητας των υποβαλλόμενων εγγυητικών επιστολών συμμετοχής των υποψηφίων. Κατόπιν των ανωτέρω η επιτροπή γνωμοδοτεί:*

A) Για την κατακύρωση της ανάθεσης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των υπηρεσιών της Περιφέρειας ... Έδρας στην περιοχή ... και των υπηρεσιών της Περιφερειακής Ενότητας ...ς στον υποψήφιο οικονομικό φορέα ... , ... , με συνολική τιμή προσφοράς με ΦΠΑ 162.683,04 Ευρώ. Β) Τον αποκλεισμό των υποψηφίων ..., ..., για τους ανωτέρω αναφερόμενους λόγους.

*[...] Η Οικονομική Επιτροπή ύστερα από διαλογική συζήτηση
Αποφασίζει Ομόφωνα:*

Α) Την έγκριση του Πρακτικού διενέργειας ανταγωνιστικής διαδικασίας διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση διακήρυξης, για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των υπηρεσιών της Περιφέρειας ... έδρας-... και των υπηρεσιών της Περιφερειακής Ενότητας ...

Β) Την κατακύρωση της ανάθεσης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των υπηρεσιών της Περιφέρειας ... Έδρας στην περιοχή ... και των υπηρεσιών της Περιφερειακής Ενότητας ... στον υποψήφιο οικονομικό φορέα ..., ... , με συνολική τιμή προσφοράς με ΦΠΑ 162.683,04 Ευρώ.

Γ) Τον αποκλεισμό των υποψήφιων ... και ..., για τους ανωτέρω αναφερόμενους λόγους...».

29. Επειδή, στην ασκηθείσα Παρέμβασή της, η 1η παρεμβαίνουσα-προσωρινός μειοδότης, υποστηρίζει τα εξής: «...(β). Εν προκειμένω, το εργατικό κόστος που υπολόγισε η εταιρία μας καλύπτει το νόμιμο εργατικό κόστος που απαιτείται για την κάλυψη των αναγκών της σύμβασης, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, το οποίο αποδεικνύεται από την ανάλυση εργατικού κόστους που παραθέσαμε στην οικονομική προσφορά μας και συμφώνα με τους συνημμένους πίνακες στο σχετικό 4 .

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές, αναφέρουμε στο έντυπο οικονομικής προσφοράς μας:

Για το τμήμα 1: «δ) Συνολικές αποδοχές εργαζομένου, πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές: περίπου 5740,58€ μηνιαίως ή 68886,96€ ετησίως (καθαρές ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ [ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ] :214,54€ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ:43925,52€ Χ 23,02% = 10111,65€

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ (ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ + ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

+ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ): 23461,79€
ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ (ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΕΩΣ 31/12/2022 ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΔΕΝ ΜΕΣΟΛΑΒΟΥΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΙ ΜΗΝΕΣ ΚΑΙ ΑΡΑ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ ΑΔΕΙΑ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ, Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΑΣ ΘΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ :1.285,02€ (δεν υπόκειται σε εργοδοτικές εισφορές)
ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: 23461,79€ Χ 24,81% = 5820,87€
ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022:
43925,52€+214,54€+23461,79€+1285,02€ = 68886,87€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 5740,58€

ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022: 10111,65€ + 5820,87€ = 15932,52€ + 260€ ΥΠΕΡ ΕΛΠΚ = 16192,52€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 1349,38€

• **Τμήμα 2: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ** ... - ...

Ο υπολογισμός γίνεται για όλες τις εργάσιμες ημέρες Δευτέρα έως Παρασκευή πλην των αργιών για διάστημα 15/5/2021 έως 14/5/2022 βάσει αναλυτικών πινάκων (βλ. και την ανάλυση της οικονομικής προσφοράς μας).

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 31/12/2021
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ +ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ + ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΛΟΓΩ ΑΔΕΙΑΣ):17.373,86€

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ :84,86€

ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ:17373,86€ Χ 23,02% = 3.999,46€

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

+ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ): 9268,07€

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ(ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΕΩΣ 31/12,ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΔΕΝ ΜΕΣΟΛΑΒΟΥΝ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΙ ΜΗΝΕΣ, Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΣ ΘΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΑΔΕΙΑΣ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ) :507,62€ (δεν υπόκειται σε εργοδοτικές εισφορές)

ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: 9268,07€ X 24,81% = 2.299,41€

ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022:

17373,86€+84,56€+9268,07€+507,62€ = **27.234,41€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 2269,54€**

ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022: 3999,46€ + 2299,41€ = 6298,87€ + 80€ ΥΠΕΡ ΕΛΠΚ = 6378,87€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 531,59€

Από την παραπάνω ανάλυση ευχερώς προκύπτει ότι η εταιρία μας νομίμως υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές, τηρώντας στο ακέραιο τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η προσφεύγουσα στην προδικαστική προσφυγή της προβαίνει σε ουσιώδη σφάλματα, που καθιστούν εσφαλμένη τη βάση των υπολογισμών της.

Ειδικότερα:

1ον) Όπως ευχερώς προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση, η εταιρία μας υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές της με βάση ποσοστό 23,02% για το έτος 2021 και ποσοστό 24,81% για το έτος 2022. Συνεπώς, όσον αφορά το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών, συμφωνούμε απολύτως με την προσφεύγουσα για το ποσοστό των εισφορών και για τα 2 έτη της σύμβασης.

2ον) Η προσφεύγουσα δεν έλαβε υπόψη κατά τους υπολογισμούς της το γεγονός ότι ένα τμήμα των αποδοχών μας συνίσταται σε καταβολή αποζημίωσης μη ληφθείσας αδειας, η οποία

ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές. Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι στο έντυπο της οικονομικής προσφοράς μας αναφέρουμε ότι έχουμε υπολογίσει εντός του εργατικού κόστους και αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, και η προσφεύγουσα ουδόλως αμφισβητεί τη νομιμότητα τούτου. Αντίθετα, ισχυρίζεται ότι το ποσό των εισφορών που υπολογίσαμε δήθεν είναι λιγότερο από αυτό που αντιστοιχεί στο ποσό αποδοχών που αναφέρουμε στην προσφορά μας, χωρίς όμως να λαμβάνει υπόψη ότι ένα τμήμα του συνολικού ποσού αποδοχών συνίσταται στην αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, η οποία ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές βάση της κείμενης εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Έτσι, η καταβαλλόμενη, σε περίπτωση λύσης της εργασιακής σχέσης (οικειοθελής, απόλυση κ.λπ.), αποζημίωση, λόγω μη χορήγησης της κανονικής αδείας των μισθωτών, ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές (σε αντίθεση με το επίδομα αδείας) και τούτο γιατί οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 2 του άρθρου 8 του Α.Ν. 1846/1951 έχουν εφαρμογή μόνο σε περίπτωση που διαρκεί η σχέση εργασίας και όχι και σε περίπτωση που αυτή έχει λυθεί (Γεν. Έγγραφο 150743/3.12.1953, 222697/Φ.Ε 219/15.11.1977, Πολ.Πρωτ.Τρικάλων 85/1999), ΔΕΝ 1982 σελ 1215. Δεν θεωρείται δηλαδή χρόνος ασφάλισης η αποζημίωση λόγω μη χορήγησης της κανονικής άδειας σε περίπτωση αποχώρησης των μισθωτών (Αριθμ. Πρωτ. Γ99/1/112/5.6.2012). Συνεπώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις η Αποζημίωση μη ληφθείσας κανονικής αδείας δεν επιβαρύνεται με ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές, δεδομένου ότι αποτελεί αποζημίωση (βλ. adhoc απόφαση ΑΕΠΠ 593,594/2021, σκ. 19).

Η εταιρία μας, όπως προκύπτει και από το έντυπο της οικονομικής προσφοράς της και από την παραπάνω ανάλυση, για το έτος 2021 υπολόγισε στο εργατικό κόστος μικτές αποδοχές +δώρα Χριστουγέννων +επίδομα αδείας + κόστος αντικατάστασης προσωπικού λόγω αδείας, για τα οποία όλα υπολόγισε εργοδοτικές εισφορές, ως όφειλε να πράξει. Περαιτέρω, για το ίδιο έτος υπολογίσαμε στο εργατικό κόστος αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας για τους αντικαταστάτες, η οποία ΔΕΝ υπόκειται εκ του νόμου σε ασφαλιστικές

εισφορές, και άρα απολύτως νόμιμα δεν υπολογίσαμε στην προσφορά μας εισφορές για αυτήν. Όσον αφορά το έτος 2022 (1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022), η εταιρία μας υπολόγισε το εργατικό κόστος που αντιστοιχεί στους συγκεκριμένους μήνες που θα διαρκέσει η σύμβαση, δηλαδή μικτές αποδοχές +δώρο Χριστουγέννων +επίδομα αδείας.

Επειδή, δε στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα διάρκειας της σύμβασης για το έτος 2022 δεν περιλαμβάνονται καλοκαιρινοί μήνες και έχουμε λήξη σύμβασης πολύ νωρίτερα του καταληκτικού χρόνου για την υποχρεωτική απόδοση της ήτοι 31/12/2022, οι εργαζόμενοί μας δεν θα λάβουν άδεια για το εν λόγω χρονικό διάστημα, και συναφώς για το έτος 2022 **δεν υπολογίσαμε κόστος αντικατάστασης εργαζομένων, αλλά κόστος αποζημίωσης μη ληφθείσας αδείας.** Η δε τελευταία ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές, ως προελέχθη, και άρα νομίμως η εταιρία μας δεν υπολόγισε εισφορές για αυτήν.

Με βάση τα παραπάνω, η εταιρία μας, όπως αποδεικνύεται από το περιεχόμενο της οικονομικής προσφοράς μας και την ανάλυση που παραθέτουμε ανωτέρω, υπολόγισε εργοδοτικές εισφορές μόνον για εκείνες τις αποδοχές που πράγματι υπόκεινται σε ασφαλιστικές εισφορές εκ του νόμου, ήτοι μικτές αποδοχές + δώρο Χριστουγέννων + επίδομα αδείας + κόστος αντικατάστασης προσωπικού λόγω αδείας, ενώ δεν υπολόγισε εισφορές για την αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, για τον λόγο ότι η τελευταία δεν υπόκειται εκ του νόμου σε εισφορές. Αντίθετα, η προσφεύγουσα εταιρία στην προσφυγή της υπολόγισε εσφαλμένα εργοδοτικές εισφορές για το σύνολο των αποδοχών που υπολογίζουμε στο εργατικό κόστος μας, χωρίς να αφαιρέσει την αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, δηλαδή υπολογίζει μεγαλύτερο ποσό εισφορών από αυτό που πράγματι αντιστοιχεί στην προσφορά μας. Επομένως, η βάση των υπολογισμών της προσφεύγουσας είναι εσφαλμένη, καθότι δεν λαμβάνει υπόψη ότι η αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας δεν υπόκειται σε εισφορές, και άρα όλος ο υπολογισμός της είναι εσφαλμένος (πρβλ. απόφαση ΑΕΠΠ 226/2021).

Γίνεται έτσι αντιληπτό ότι όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές υπολογίσαμε ως οφείλαμε από τον νομό 23,02% για το διάστημα έως 31/12/2021 και 24,81% το διάστημα από 01/01/2022 και μετά.

3ον) Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι δήθεν 2 εργαζόμενοι θα απασχολούνται υποχρεωτικά για 35 ημέρες εβδομαδιαίως, και άρα θα υπάγονται στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών είναι εσφαλμένος και ουδόλως προκύπτει από τις διατάξεις της Διακήρυξης. Πρώτα απ' όλα από τους πίνακες που παραθέτει η εταιρία μας στο έντυπο της οικονομικής προσφοράς της (βλ. αρχείο 3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΑΡΘΡΟΥ 68), είναι απολύτως σαφές ότι το εργατικό κόστος που υπολογίσαμε καλύπτει πλήρως τις απαιτούμενες ώρες παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, όπως αυτές αναλύονται στις σελ.5 και 6 της Διακήρυξης. Άλλωστε, στους πίνακες των σελ. 5 και 6 της Διακήρυξης πράγματι αναφέρεται α) για το τμήμα 1 Κτίριο Α1 ΠΕ ... ότι θα απασχολούνται 8 εργαζόμενοι «εκ των οποίων 1 με πεντάωρη απασχόληση στον 2ο όροφο και 1 με επτάωρη πρωινή απασχόληση με έναρξη στις 08.00» και β) για το τμήμα 2 ότι θα απασχολούνται 4 εργαζόμενοι «εκ των οποίων 1 με επτάωρη ημερήσια απασχόληση με έναρξη 08.00». Από τις παραπάνω διατυπώσεις της Διακήρυξης προκύπτει ξεκάθαρα και με σαφήνεια ότι σε καθημερινή βάση 2 εργαζόμενοι θα εκτελούν 7ωρη βάρδια, δηλαδή θα απασχολούνται για 7 ώρες ημερησίως. Ωστόσο, ούτε από τη συγκεκριμένη διατύπωση ούτε από κανέναν άλλον όρο της Διακήρυξης, δεν προκύπτει υποχρέωση να είναι οι ίδιοι 2 εργαζόμενοι που θα εκτελούν κάθε ημέρα την 7ωρη βάρδια, όπως αυθαίρετα και εσφαλμένα υπολαμβάνει η προσφεύγουσα. Με άλλες λέξεις, η Διακήρυξη ορίζει ότι καθημερινά 1 εργαζόμενος θα απασχολείται για 7 ώρες στο κτίριο Α.1. του τμήματος 1 και 1 εργαζόμενος θα απασχολείται για 7 ώρες (ως αριθμητικό στοιχείο των εργαζομένων), ΔΕΝ ορίζει όμως ότι οι 7ωρες βάρδιες θα εκτελούνται όλες τις ημέρες τις εβδομάδας από τους ίδιους εργαζομένους (υπόδειξη ονομαστικά άτομου) αφού η συγκεκριμένη θέση από την διακήρυξη δεν απαιτεί κάποιο συγκεκριμένη επιδεξιότητα-εξειδίκευση!!. Συνεπώς, είναι δυνατό ένας

εργαζόμενος τη μία ημέρα να απασχοληθεί για 7 ώρες και την επόμενη ημέρα να απασχοληθεί για 4 ώρες, δηλαδή είναι δυνατό οι εργαζόμενοι να εναλλάσσονται στις βάρδιες και δεν είναι απαραίτητο ότι οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα κάνουν τις 7ωρες βάρδιες σε καθημερινή βάση(όπως αναλυτικά αναφέρουμε και στην πρόσφορα μας και το άρθρο 68). Έτσι, η εταιρία μας κατά τη διαμόρφωση της οικονομικής προσφοράς της σεβάστηκε απολύτως την υποχρέωση που απορρέει από τη Διακήρυξη, δηλαδή 2 εργαζόμενοι να εκτελούν 7ωρες βάρδιες και επιπλέον αξιοποίησε την ευχέρεια που έχει να εφαρμόζει κυλιόμενο πρόγραμμα, δηλαδή να εναλλάσσει τους εργαζομένους στις βάρδιες, ούτως ώστε να μην εκτελούν καθημερινά τις ίδιες βάρδιες.

Άλλωστε, ρητά δηλώσαμε στην οικονομική προσφορά μας ότι «Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα θα καταρτιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε κανένα από τα άτομα του συνεργείου να μην ξεπερνά τις 30 ώρες και άνω εβδομαδιαίως*» *Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.». Έτσι, λ.χ., στο κτίριο του τμήματος 1, θα απασχολούνται (*Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.) 5 εργαζόμενοι 1 μέρα την εβδομάδα επί 7 ώρες και 4 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες(ήτοι 23 ώρες εβδομαδιαίως), και στο κτίριο του τμήματος 2, θα απασχολείται (*Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.) α) 1 εργαζόμενος 3 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες και 2 μέρες την εβδομάδα επί 7 ώρες (ήτοι 26 ώρες εβδομαδιαίως) και β) 3 εργαζόμενοι 1 μέρα την εβδομάδα επί 7 ώρες και 4 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες (ήτοι 23 ώρες εβδομαδιαίως). Επομένως, είναι απολύτως σαφές από την προσφορά μας ότι όλοι οι εργαζόμενοι μας θα

απασχολούνται λιγότερες από 30 ώρες εβδομαδιαίως και άρα κανείς δε θα ασφαλίζεται με βάση τον Κανονισμό βαρέων και ανθυγιεινών. Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ότι το εργατικό κόστος, και δη οι εργοδοτικές εισφορές, που υπολόγισε η εταιρία μας είναι απολύτως σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η προσφεύγουσα υπέπεσε σε σφάλματα κατά τους δικούς της υπολογισμούς, δηλ. μεταξύ άλλων δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας δεν υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές και περαιτέρω υπέλαβε εσφαλμένα ότι δήθεν 2 εργαζόμενοι θα υπάγονται υποχρεωτικά στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών παρόλο που αναλύεται εκτενώς στην πρόσφορα μας η χρήση των κυλιόμενων βαρδιών ώστε όλοι οι εργαζόμενοι να ασφαρίζονται με μεικτή ασφάλιση, αλλά και να επιτυγχάνεται η αναλογική κατάτμηση των ωρών απασχόλησης.

Ως προς τον 2ο λόγο προσφυγής:

Η ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας είναι έγκυρη και ισχυρή. Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι τα έγγραφα της προσφοράς μας δεν φέρουν νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή είναι αναληθές και αβάσιμος, διότι: (α) Με το π.δ. 150/2001 (Α' 125) προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της προγενέστερης Οδηγίας 1999/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω π.δ, «Για την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος νοούνται ως: 1. "ηλεκτρονική υπογραφή": δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε 1άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. "προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή" ή "ψηφιακή υπογραφή": ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα

στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων. 3. ...». Κατά δε το άρθρο 3 του ιδίου π.δ., «Έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών 1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. 2. ...». Στη συνέχεια, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 ρυθμίστηκαν θέματα σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και καταργήθηκε, από την 1η Ιουλίου 2016 (άρθρο 50 του Κανονισμού), η Οδηγία 1999/93/ΕΚ. Στο Τμήμα 4 του Κανονισμού (άρθρα 25-34) ρυθμίζονται τα των ηλεκτρονικών υπογραφών. Ειδικότερα, στο άρθρο 25 του Κανονισμού ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1. ... 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. ...», σύμφωνα δε με το άρθρο 26 του Κανονισμού, «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα· β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα· γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων». Εξάλλου, στο Τμήμα 6 του Κανονισμού (άρθρα 41-42) ρυθμίζονται τα των ηλεκτρονικών χρονοσφραγίδων. Ειδικότερα, στο άρθρο 41 του Κανονισμού ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1. ... 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα χαίρει του τεκμηρίου της ακρίβειας της ημερομηνίας και της ώρας που αναφέρει καθώς και της ακεραιότητας των δεδομένων με τα οποία συνδέονται η ημερομηνία και η ώρα. 3. ...», στο δε άρθρο 42 του Κανονισμού ορίζεται ότι: «1. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέει την ημερομηνία

και την ώρα με τα δεδομένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται ευλόγως η δυνατότητα μη ανιχνεύσιμης τροποποίησης των δεδομένων· β) βασίζεται σε χρονική πηγή ακριβείας συνδεδεμένη με τη Συντονισμένη Παγκόσμια Ωρα· και γ) φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης ή έχει υπογραφεί με κάποια άλλη ανάλογη μέθοδο. 2. ...».

(β). Η εταιρία μας διαθέτει και έχει υπογράψει όλα τα έγγραφα του προκείμενου διαγωνισμού με εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά ... Έτσι, όπως προκύπτει από την από 26-5-2021 βεβαίωση της εταιρίας ..., την οποία προσκομίζουμε ενώπιον Σας (ΣΧΕΤ.1) αποδεικνύεται ότι μετά την από 18 Νοεμβρίου 2020 Αίτηση Έκδοσης Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής που υποβλήθηκε από την εταιρία μας, η εταιρία ..., ως Εγκεκριμένος Πάροχος Υπηρεσιών Εμπιστοσύνης, προχώρησε στην έκδοση Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής Φυσικού Προσώπου σε Εγκεκριμένη Δημιουργία Διάταξης Υπογραφής (ΕΔΔΥ), με ισχύ από τις 18 Νοεμβρίου 2020 έως τις 18 Νοεμβρίου 2021 Συνεπώς, η ηλεκτρονική υπογραφή της εταιρίας μας είναι καθ' όλα νόμιμη, έγκυρη και ισχυρή. Άλλωστε, αν πατήσει κανείς πάνω στην ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας σε ένα από τα έγγραφα της προσφοράς μας, εμφανίζεται το ακόλουθο μήνυμα: [...] Εμφανίζεται δηλαδή το μήνυμα "Signature is valid, signed by ..." και "The signer s identity is valid" και όχι το μήνυμα "Signature is invalid" ή κάποιο παρόμοιο. Συνεπώς, είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας είναι έγκυρη και ισχυρή, και έχει εκδοθεί από αναγνωρισμένο πάροχο πιστοποίησης, το οποίο δεν αμφισβητεί ούτε η προσφεύγουσα και ούτε θα μπορούσε άλλωστε να το αμφισβητήσει, αλλά περιορίζεται να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της χρονοσήμανσης. Ωστόσο, ακόμα και για τη χρονοσήμανση, το μήνυμα που εμφανίζεται είναι το ακόλουθο [...] Δηλαδή αναφέρεται ότι «The signature includes an embedded time stamp but it could not be verified», δηλαδή «Η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί».

Όσον αφορά το επίμαχο μήνυμα, επισημαίνεται ότι στις οδηγίες της ΑΠΕΔ (<https://www.aped.gov.gr/>) αναφέρονται τα εξής: «Όταν ανοίγεται ένα υπογεγραμμένο έγγραφο και στην ψηφιακή εμφανίζεται μήνυμα "The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified"... Σημαίνει ότι στον συγκεκριμένο υπολογιστή :1. Πιθανόν δεν έχουν εγκατασταθεί ή δεν έχουν εγκατασταθεί σωστά τα πιστοποιητικά των Αρχών Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης Αρχών Πιστοποίησης & Χρονοσήμανσης» (Βήμα 4: Προετοιμασία Υπολογιστή) ΚΑΙ τα πιστοποιητικά της νέας Αρχής Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης νέας Χρονοσήμανσης». 2. Πιθανόν δεν έχετε παραμετροποιήσει ή δεν έχετε παραματροποιήσει σωστά το λογισμικό Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) σύμφωνα με το εγχειρίδιο «Χρήση εργαλείου Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) για την προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF (Νοέμβριος 2020)».

Επομένως, το μήνυμα στο οποίο αναφέρεται η προσφεύγουσα, δηλαδή "The signature includes an embedded time stamp but it could not be verified" σε καμία περίπτωση δεν γεννά αμφιβολία περί του ότι η ψηφιακή υπογραφή έχει εκδοθεί από Αναγνωρισμένο Πάροχο Πιστοποίησης και είναι έγκυρη, αλλά αντίθετα οφείλεται σε τεχνική αιτία που μπορεί να διαφοροποιείται από υπολογιστή σε υπολογιστή. **Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι πατώντας πάνω στην ψηφιακή υπογραφή της προσφεύγουσας εταιρίας στον δικό μας υπολογιστή εμφανίζεται ακριβώς το ίδιο μήνυμα, για το οποίο μας κατηγορεί ότι η δική μας υπογραφή δεν είναι έγκυρη (!!)**, όπως φαίνεται από το ακόλουθο *printscreen*: [...]

Το ίδιο εκτιμάται ότι ισχύει και για τον υπολογιστή της Αναθέτουσας Αρχής.

Επομένως, το μήνυμα «The signature includes an embedded time stamp but it could not be verified» εμφανίζεται και για την ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας ..., και επομένως απαραδέκτως και αβασίμως ζητά την απόρριψη της προσφοράς μας για τον συγκεκριμένο λόγο. Σε κάθε περίπτωση, αποδεικνύεται ότι η ψηφιακή υπογραφή που έθεσε η εταιρία μας στα έγγραφα της προσφοράς της

είναι καθ' όλα έγκυρη και ισχυρή, σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. [...]

3^{ος} λόγος Προσφυγής Το κόστος αναλωσίμων που υπολόγισε η εταιρία μας ουδόλως παρίσταται «ασυνήθιστα χαμηλό» κατά την έννοια του άρθρου 88 ν. 4412/2016 [...]

Με βάση την ανωτέρω νομοθετική διάταξη πράγματι η οικονομική προσφορά διαγωνιζομένου πρέπει να περιλαμβάνει και εύλογο διοικητικό (λειτουργικό) κόστος, κόστος αναλωσίμων, καθώς επίσης να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής σύμβασης (ΕΑ ΣτΕ 108/2014, 328/2013, 198/2013, 187/2013, 76/2013), ως αληθώς καταρχήν αναφέρει και η προσφεύγουσα. Ωστόσο, παγίως γίνεται δεκτό ότι σε αντίθεση προς το κόστος αμοιβής του προσωπικού (εργατικό κόστος), που πρέπει να προσδιορίζεται επακριβώς με βάση αντικειμενικά δεδομένα, εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να εκτιμήσει το ύψος του διοικητικού κόστους, του κόστους αναλωσίμων και του εργολαβικού κέρδους ως εύλογο, προκειμένου η προσφορά να θεωρηθεί αποδεκτή. Συνεπώς, όπως επισήμανε και το ΔΕΕ, εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή πρώτον, να εντοπίσει τις ύποπτες προσφορές, δεύτερον, να παράσχει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αποδείξουν τη σοβαρότητα των προσφορών τους, ζητώντας τους τις διευκρινίσεις που αναθέτουσα αρχή κρίνει σκόπιμες, τρίτον, να εκτιμήσει τη λυσιτέλεια των εξηγήσεων που παρείχαν οι ενδιαφερόμενοι και, τέταρτον, να αποφασίσει σχετικά με το αν θα δεχθεί ή αν θα απορρίψει τις προαναφερθείσες προσφορές. [ΑΕΠΠ 213/2019, βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Lombardini και Mantovani (2001) Συλλογή I-9233 σκ.55]. Η άσκηση δε της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής δύναται να ελεγχθεί από την ΑΕΠΠ μόνον ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, διότι το διοικητικό κόστος, το κόστος αναλωσίμων και το εργολαβικό κέρδος αποδίδονται αναγκαστικά με ορισμένη ελαστικότητα και πρέπει να εκτιμηθούν από την αναθέτουσα αρχή ως εύλογα,

προκειμένου η προσφορά να θεωρηθεί αποδεκτή (ΣΤΕ ΕΑ 288/2020, ΑΕΠΠ 1666/2020, 349/2021). Στο πλαίσιο αυτό, η αναθέτουσα αρχή διατηρεί ευρεία διακριτική ευχέρεια ως προς το εάν καταρχήν μία προσφορά «φαίνεται» ασυνήθιστα χαμηλή. Άλλωστε, η έννοια της «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» δεν αποδίδεται ρητά από τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ούτε προβλέπεται από την κείμενη εθνική νομοθεσία ο τρόπος υπολογισμού του ορίου, πέραν του οποίου υφίσταται ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά, αφού δεν έχει εισέτι θεσμοθετηθεί μηχανισμός εξεύρεσης των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών (πρβλ. Ε.Σ. Ε΄ Κλ. 169/2019, 13/2015). Ως αόριστη, συνεπώς, αξιολογική έννοια (βλ. Ε.Σ. Τμ. Μείζονος Επταμελούς Συνθέσεως 1077/2016), καθορίζεται συγκεκριμένα σε κάθε σύμβαση, σε σχέση με το αντικείμενο που αποτελεί το περιεχόμενό της (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 29.3.2012, C-599/10, SAG ELV Slovensko a.s., σκ. 29-30, απόφ. της 18.12.2014, C-568/13, Azienda Ospedaliero-Universitaria di Careggi-Firenze, σκ. 50, της 19.10.2017, C-198/16, Agriiconsulting Europe SA, σκ. 29, πρβ. απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, Agriiconsulting Europe κατά Επιτροπής, T-570/13, σκ. 55). Σε κάθε περίπτωση, η ενεργοποίηση του μηχανισμού του άρθρου 88 του ν.4412/2016, ήτοι η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει τη σοβαρότητα μιας προσφοράς, εξαρτάται, στο παρόν στάδιο που δεν έχει εισέτι θεσμοθετηθεί μηχανισμός εξεύρεσης των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών ως προς την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητα της προσφοράς, λαμβανομένου υπόψη ότι το ως άνω άρθρο έχει ως κύριο σκοπό να μην αποκλείεται προσφέρων από τη διαδικασία χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να δικαιολογήσει το περιεχόμενο της προσφοράς του η οποία φαίνεται υπερβολικά χαμηλή. Συνεπώς, μόνον εφόσον προκύπτουν τέτοιες αμφιβολίες οφείλει η αναθέτουσα αρχή να ζητήσει τις προσήκουσες διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει. **Αντιθέτως, στην περίπτωση που μια προσφορά δεν φαίνεται υπερβολικά χαμηλή το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται** (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης

Ιουλίου 2005, TQ3 Travel Solutions Belgium κατά Επιτροπής, T-148/04, σκ. 49-50, της 11ης Μαΐου 2010, PC-Ware Information Technologies κατά Επιτροπής, T-121/08, σκ. 72, της 5ης Νοεμβρίου 2014, Computer Resources International (Luxembourg) κατά Επιτροπής, T-422/11, σκ. 57, της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, European Dynamics Luxembourg και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, T-698/14, σκ. 59, της 26ης Απριλίου 2018, European Dynamics Luxembourg SA, Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, T-752/15, σκ. 69). Επίσης, έχει κριθεί ότι τέτοιες ενδείξεις δεν υφίστανται όταν: α) το αντικείμενο της σύμβασης είναι τέτοιο, ώστε είναι συνήθης η υποβολή προσφορών με υψηλές εκπτώσεις, τούτο δε προκύπτει κι από τις προσφορές που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο παρεμφερών διαγωνισμών, β) αναπτύχθηκε επαρκής ανταγωνισμός, πολλοί δε εκ των υποψηφίων οικονομικών φορέων προσέφεραν, ομοίως, χαμηλή προσφορά ή χαμηλό ποσό συγκεκριμένου κονδυλίου που πλήττεται, με αποτέλεσμα η προσφερόμενη τιμή σε υποβληθείσα προσφορά να μην είναι σημαντικά χαμηλότερη από εκείνη που προσφέρεται με τις λοιπές προσφορές ή από τη συνήθη αγοραία τιμή (βλ. πραναφερθείσα αποφ. T-392/15 σκ. 88) και γ) δεν υποβλήθηκαν ενστάσεις, ώστε να δημιουργηθούν στην αναθέτουσα αρχή αμφιβολίες ως προς τη φερεγγυότητα της υποβληθείσας προσφοράς (βλ. Ε.Σ. Τμ. VI 525/2018, 2028/2017, 3335, 2980/2015, πρβ. Ε.Σ. Ε΄ Κλ. 383/2017, ΔΕφΑΘ 217/2013). [...] Κατ' ακολουθίαν τούτων, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει κατ' αρχήν ευρεία διακριτική ευχέρεια, κατ' εκτίμηση ιδίως της απόκλισης της οικονομικής προσφοράς κάθε διαγωνιζόμενου από την προϋπολογισθείσα δαπάνη του έργου, αλλά και σε συνδυασμό με τις λοιπές υποβληθείσες οικονομικές προσφορές, να χαρακτηρίσει συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούμενη, όμως, στην περίπτωση αυτή να καλέσει προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την οικονομική προσφορά κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 165/2020).

[...] Τέλος, εφόσον η αναθέτουσα αρχή εκτιμήσει ότι πράγματι υφίσταται ασυνήθιστα χαμηλό διοικητικό κόστος/ κόστος αναλωσίμων/ εργολαβικό κέρδος, και καλέσει τον υποψήφιο οικονομικό φορέα σε παροχή εξηγήσεων, μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνον εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, δηλαδή όταν και μετά τις διευκρινίσεις που δόθηκαν η χαμηλή προσφορά εγκυμονεί, κατά την πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένη κρίση της αναθέτουσας αρχής, τον κίνδυνο για την εκτέλεση της σύμβασης, προσανατολιζόμενη στην ανάπτυξη υγιούς, πραγματικού και αποτελεσματικού ανταγωνισμού [...]

(β). Στην υπό κρίση περίπτωση, η προσφεύγουσα εταιρία ισχυρίζεται ότι δήθεν το κόστος αναλωσίμων που υπολόγισε η εταιρία μας είναι «εξόφθαλμα χαμηλό» και ότι όφειλε η αναθέτουσα αρχή να καλέσει την εταιρία μας σε παροχή εξηγήσεων. **Ωστόσο, η εταιρία μας στην οικονομική της**

ανάλυση έχει υπολογίσει κόστος αναλωσίμων υλικών ποσού ύψους 20€/μήνα, ήτοι 240,00€ το έτος για το τμήμα 1 και αντίστοιχα 17,50€/μήνα, ήτοι 210,00€ το έτος για το τμήμα 2, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως «εξόφθαλμα χαμηλό», σε τέτοιο βαθμό ώστε να θεωρηθεί ότι η αναθέτουσα αρχή υπερέβη τα άκρα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, παραλείποντας να καλέσει την εταιρία μας σε παροχή εξηγήσεων για το ύψος αυτού.

Πρώτα από όλα επισημαίνουμε ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας περί δήθεν «εξόφθαλμα χαμηλού» κόστους αναλωσίμων πρέπει να απορριφθεί πρωτίστως ως αόριστος και απαράδεκτος. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα διατείνεται όλως αόριστα ότι το κόστος αναλωσίμων μας δεν είναι εύλογο με βάση τους όρους της Διακήρυξης, περιοριζόμενη να παραθέσει ορισμένες διατάξεις της διακήρυξης, και χωρίς να προβεί σε κανέναν απολύτως υπολογισμό ως προς το ποιο είναι εν τέλει το ελάχιστο νόμιμο κόστος αναλωσίμων που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις της σύμβασης και χωρίς να παραθέτει κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς απόδειξη των ισχυρισμών της.

Επομένως, ισχυρισμοί της προσφεύγουσας δεν δύνανται να εκτιμηθούν κατ' ουσίαν και πρέπει να απορριφθούν από την ΑΕΠΠ πρωτίστως ως αναπόδεικτοι και αόριστοι (ΑΕΠΠ 1644/2020, 1329/2019).

Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο ισχυρισμός περί ασυνήθιστα χαμηλού κόστους αναλωσίμων είναι και επί της ουσίας αβάσιμος. Καταρχήν, το κόστος αναλωσίμων της εταιρίας μας ανέρχεται σε ποσό ύψους 20€/μήνα, ήτοι 240,00€ το έτος για το τμήμα 1 και αντίστοιχα 17,50€/μήνα, ήτοι 210,00€ το έτος για το τμήμα 2, το οποίο δεν είναι μηδενικό και ούτε μπορεί να εξομοιωθεί με μηδενικό, ώστε να προκύπτει υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να μάς καλέσει σε παροχή εξηγήσεων κατ' άρθρο 88 ν. 4412/2016. Έτσι, με την απόφαση ΣΤΕ 3439/2014 κρίθηκε ότι «προσφορά δεν απορρίπτεται αν ο διαγωνιζόμενος επικαλεσθεί και αποδείξει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ότι, ως εκ του τρόπου οργανώσεως της επιχειρησεώς του ή άλλων, ενδεχομένως, παραγόντων, δικαιολογείται το αναφερόμενο στην προσφορά του ύψος του διοικητικού κόστους. Η υποχρέωση δε να δικαιολογηθεί το αναφερόμενο στην προσφορά κόστος είναι περισσότερο έντονη όταν είναι μηδενικό ή προσδιορίζεται σε τέτοιο ύψος που κατ' ουσίαν εξομοιούται προς μηδενικό.», και άρα εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι ΔΕΝ υφίσταται υποχρέωση ειδικής αιτιολόγησης του διοικητικού κόστους ή του κόστους αναλωσίμων, σε περίπτωση που έχει υπολογιστεί ένα αρκετά υψηλό κόστος, που σε καμία περίπτωση δεν προσεγγίζει το μηδενικό, όπως είναι το κόστος που υπολόγισε εν προκειμένω η εταιρία μας. Συνεπώς, εν προκειμένω η εταιρία μας υπολόγισε ένα απολύτως εύλογο κόστος αναλωσίμων, το οποίο εκ πρώτης όψεως (*prima facie*) δεν παρίσταται ασυνήθιστα χαμηλό, και άρα δεν τίθεται ζήτημα υπέρβασης των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής από την παράλειψη της να καλέσει την εταιρία μας σε παροχή εξηγήσεων. Περαιτέρω, εσφαλμένα η προσφεύγουσα συγκρίνει το κόστος αναλωσίμων που υπολόγισε η δική μας εταιρία με το αντίστοιχο κόστος που υπολόγισαν οι λοιπές διαγωνιζόμενες εταιρίες. Τούτο διότι ο υπολογισμός γίνεται με βάση τις εικόνες και τις προδιαγραφές της δικής μας εταιρίας, διότι

άλλωστε είναι προφανές ότι τα stock αναλωσίμων που διαθέτει κάθε εταιρία, όπως επίσης και οι τιμές αγοράς που εξασφαλίζει από τους προμηθευτές της ποικίλουν από εταιρία σε εταιρία, και δεν επιτρέπεται να γίνεται ισοπεδωτική σύγκριση των τιμών, όπως αυτή που επιχειρεί η προσφεύγουσα. Επίσης, η προσφεύγουσα εταιρία δεν κατέθεσε κάποιο υπόμνημα ούτε παραπονέθηκε με άλλον τρόπο ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, αναφορικά με το ύψος του κόστους αναλωσίμων της εταιρίας μας, ώστε να την καλέσει να εξετάσει αν τυχόν το ύψος αυτού παρίσταται ασυνήθιστα χαμηλό, αλλά αντίθετα πράττει τούτο το πρώτον ενώπιον της ΑΕΠΠ, η οποία όμως δεν έχει αρμοδιότητα να εξετάσει τον εύλογο χαρακτήρα του κόστους αναλωσίμων μας, παρά μόνο τυχόν υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας, η οποία επ' ουδενί δεν υφίσταται εν προκειμένω. Έτσι, όσον αφορά την εταιρία μας, υπολόγισε το κόστος αναλωσίμων βάσει της συνολικής εικόνας αγορών αναλωσίμων υλικών που πραγματοποιεί σε ετήσια.

Ειδικότερα, η εταιρία μας επιλέγει να πραγματοποιεί κάθε χρόνο μαζικές αγορές, και να αποθηκεύει αναλώσιμα στις αποθήκες της (ακόμη και στους χώρους αποθήκευσης υλικών και των χώρων της ...), τα οποία στη συνέχεια αξιοποιεί στο πλαίσιο των διαφορετικών συμβάσεων που αναλαμβάνει. Άλλωστε, η εταιρία μας κατά αυτό τον τρόπο και συνεργαζόμενη κατά αποκλειστικότητα με συγκεκριμένους προμηθευτές έχει επιτύχει μεγάλες εκπτώσεις, καθώς και έχει εξασφαλίσει πιστωτικά τιμολόγια από μέρους τους μετά από συγκεκριμένα όρια αγορών. Ενδεικτικά και μόνο υποβάλλουμε ενώπιον σας 2 πιστωτικά τιμολόγια, που μπορούμε να αξιοποιήσουμε και για τη συγκεκριμένη σύμβαση (ΣΧΕΤ.2, 3). Επισημαίνεται δε ότι μετά από τουλάχιστον 10ετη εμπειρία στον χώρο παροχής υπηρεσιών καθαρισμού, αλλά και την περίπου 7ετή εμπειρία στους συγκεκριμένους χώρους της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ..., η εταιρία μας ουδέποτε δέχτηκε παράπονα για την ποιότητα και την ποσότητα αναλωσίμων υλικών που παρέχει. Η εταιρία μας αναγνωρίζοντας τον επαγγελματικό κίνδυνο που προκύπτει από όσα δηλώνονται από μέρους της στις εκάστοτε προσφορές είναι πολύ προσεκτική σε αυτά που αναφέρει, αλλά

συγχρόνως και έτοιμη να αναλάβει οποιοδήποτε επιχειρηματικό ρίσκο και σε καμιά περίπτωση μια λάθος εταιρική εκτίμηση να αποτελέσει λόγο για ανεπαρκή παροχή υπηρεσιών καθαριότητας. Για τον λόγο αυτό τα πιστωτικά τιμολόγια χρησιμοποιούνται μόνο σε τέτοιες περιπτώσεις ώστε να εκμηδενίζονται οι τυχόν κίνδυνοι. Με βάση τα παραπάνω εγγυούμαστε ότι σε καμιά περίπτωση δεν τίθεται θέμα πλημμελούς παροχής υπηρεσιών καθαριότητας από την εταιρεία μας.

Επίσης, ακριβώς λόγω της μακροχρόνιας συνεργασίας μας με την Περιφέρεια ..., η εταιρία μας διαθέτει ήδη τον πάγιο εξοπλισμό, αλλά και μεγάλο στοκ αναλωσίμων για το συγκεκριμένο έργο στην αποθήκη της, και έτσι δεν θα επιβαρυνθούμε με την αγορά πολλών νέων αναλωσίμων στο πλαίσιο της παρούσας σύμβασης, παρά μόνο με τη συντήρησή τους (βλ. απόφαση ΑΕΠΠ 349/2021).

Άλλωστε, και με την απόφαση ΑΕΠΠ 714/2021, κρίθηκε ότι: «Υπενθυμίζεται η Προσφορά δεν απορρίπτεται, εάν ο διαγωνιζόμενος επικαλεσθεί και αποδείξει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, ότι εκ του τρόπου οργάνωσης της επιχείρησής του ή άλλων ενδεχομένως παραγόντων, δικαιολογείται το αναφερόμενο στην προσφορά του διοικητικό κόστος (βλ. υπ' αριθμ. 27/2018 Απόφαση 6ου Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π., σκέψη 7, υπ' αριθμ. 715_716/2019 Απόφαση 7ου Κλιμακίου, σκέψη 38). Με βάση τα προλεχθέντα και δοθέντος ότι η παρεμβαίνουσα παρείχε αναλυτικές εξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού κάθε επιμέρους κονδυλίου ξεχωριστά, με αναφορά σε συγκεκριμένα δεδομένα, στοιχεία, και έγγραφα που προσκόμισε ενώπιον της Αρχής, αφού, ως προελέχθη, ουδέποτε κλήθηκε από την οικεία αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016, ο σχετικός λόγος της υπό κρίση Προσφυγής απορρίπτεται ως αβάσιμος.». Με βάση όλα τα παραπάνω οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας περί «εξόφθαλμα» χαμηλού κόστους αναλωσίμων από την εταιρία μας, πρέπει να απορριφθούν πρωτίστως ως άοριστοι και αναπόδεικτοι, ειδάλως ως αβάσιμοι, διότι νομίμως και κατ' ενάσκηση της διακριτικής της ευχέρειας η αναθέτουσα αρχή έκρινε ότι το κόστος αναλωσίμων της εταιρίας μας (που δεν

εξομοιώνεται με μηδενικό) δεν παρίσταται ασυνήθιστα χαμηλό κατά την έννοια του άρθρου 88 ν. 4412/2016 [...].».

30. Επειδή, στην ασκηθείσα Παρέμβασή της, η 2η παρεμβαίνουσα («...»), υποστηρίζει τα εξής: **«...Ως προς τον 1^ο λόγο προσφυγής: Ο υπολογισμός των εργοδοτικών εισφορών και εν γένει του εργατικού κόστους από την εταιρία μας είναι απολύτως νόμιμος σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας-Οι υπολογισμοί της προσφεύγουσας εταιρίας στηρίζονται σε εσφαλμένη βάση. Ως προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι το εργατικό κόστος της εταιρίας μας υπολείπεται του νομίμου, διότι υπολογίσαμε εσφαλμένα τις εργοδοτικές εισφορές, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι: [...]**

Περαιτέρω, ένας εργαζόμενος που εργάζεται για έναν χρόνο (όπως απαιτεί εν προκειμένω η Διακήρυξη) δικαιούται τα κάτωθι δώρα - επιδόματα - άδειες :

- Δώρο Χριστουγέννων 25 ημερομίσθια συν προσαύξηση 4,16666%
- Δώρο Πάσχα 15 ημερομίσθια συν προσαύξηση 4,16666%
- Επίδομα άδειας 13 ημέρες εργασίας
- Ετήσια άδεια 20 ημέρες εργασίας για τον πρώτο χρόνο εργασίας
- Επίσης υποχρεούται ο εργοδότης να καταβάλει στον ασφαλιστικό οργανισμό ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ - ΕΤΑΜ), για κάθε εργαζόμενο που απασχολήθηκε και μισθοδοτήθηκε κατά το μήνα Αύγουστο, ανεξάρτητα από την διάρκεια της ημερήσιας ή μηνιαίας απασχόλησής τους εργοδοτική εισφορά 20€ ανά άτομο (Ν. 3996/2011, Ν. 4144/2013).

(β). Εν προκειμένω, το εργατικό κόστος που υπολόγισε η εταιρία μας καλύπτει το νόμιμο εργατικό κόστος που απαιτείται για την κάλυψη των αναγκών της σύμβασης, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, το οποίο αποδεικνύεται από την ανάλυση εργατικού κόστους που παραθέτουμε, σχετικό 1 .

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές, αναφέρουμε στο έντυπο οικονομικής προσφοράς μας:

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

-Για το τμήμα 1: «δ) Με βάση τα οικονομικά δεδομένα που ισχύουν κατά το χρόνο κατάρτισης της προσφοράς μας, το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων έχει υπολογιστεί σε **5.845,77€ μηνιαίως και 70.149,24€ στο σύνολο.**

ε) Το ύψος των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά έχει υπολογιστεί σε 1.373,89€ μηνιαίως και 16.486,68€ στο σύνολο».

-Για το τμήμα 2: «δ) Με βάση τα οικονομικά δεδομένα που ισχύουν κατά το χρόνο κατάρτισης της προσφοράς μας, το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων έχει υπολογιστεί σε 2313,95€ μηνιαίως και 27767,40€ στο σύνολο.

ε) Το ύψος των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά έχει υπολογιστεί σε 541,92€ μηνιαίως και 6503,04€ στο σύνολο.».

Πιο αναλυτικά, οι εισφορές υπολογίζονται ως εξής:

• **Τμήμα 1: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ...**

Ο υπολογισμός γίνεται για όλες τις εργάσιμες ημέρες Δευτέρα έως Παρασκευή πλην των αργιών για διάστημα 15/5/2021 έως 14/5/2022 βάσει αναλυτικών πινάκων (βλ. ΣΧΕΤ. 1 ανάλυση κόστους εργατοώρας για τα διαστήματα από **15/5/2021 έως 31/12/2021 και 01/01/2022 έως 14/05/2022).**

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 31/12/2021:

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ + ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ + ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΛΟΓΩ ΑΔΕΙΑΣ): 44. 430.41€

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΓΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ! :217,01€

ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: 44.430.41€ X 23.02% = 10.227,88€

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ +ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ):24.177,58€

ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΕΩΣ 31/12/2022, ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΔΕΝ ΜΕΣΟΛΑΒΟΥΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΙ ΜΗΝΕΣ ΚΑΙ ΑΡΑ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ ΑΔΕΙΑ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ, Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΑΣ ΘΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ): 1.324,22€ (δεν υπόκειται σε εργοδοτικές εισφορές)
ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: 24. 177,58€ X 24.81% = 5.998,46€

ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022:

44430,41€ + 217,01€ + 24177,58€ + 1324,22€ = 70149,24€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 5.845,77€

ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022: 10227,88€ + 5998,46€ = 16226,34€ +260€ ΥΠΕΡ ΕΛΠΚ = 16.486,34€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 1.373,87€

• Τμήμα 2: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ...-...

Ο υπολογισμός γίνεται για όλες τις εργάσιμες ημέρες Δευτέρα έως Παρασκευή πλην των αργιών για διάστημα 15/5/2021 έως 14/5/2022 βάσει αναλυτικών πινάκων (βλ. και την ανάλυση, ΣΧΕΤ.1).

Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΥΙΣ ΕΡΓΑΣΙΜΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΑΡΓΙΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022 ΒΑΣΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 31/12/2021

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ + ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ + ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΛΟΓΩ ΑΔΕΙΑΣ): 17.587.04€

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ - ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ :85.90€

Αριθμός απόφασης:Σ 1717/2021

ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: $17.587,04\text{€} \times 23,02\% = 4.048,54\text{€}$

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟ 1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ(ΜΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ+ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ +ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΔΕΙΑΣ):9.570,29€

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ(ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΕΩΣ 31/12,ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΔΕΝ ΜΕΣΟΛΑΒΟΥΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΙ ΜΗΝΕΣ, Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΑΣ ΘΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΑΔΕΙΑΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ) :524,17€ (δεν υπόκειται σε εργοδοτικές εισφορές)

ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ: $9.570,29\text{€} \times 24,81\% = 2.374,39\text{€}$

ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022:

$17.587,04\text{€}+85,90\text{€}+9.570,29\text{€}+524,17\text{€} = 27.767,40\text{€}$ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 2.313,95€

ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΤΟΙ ΑΠΟ 15/5/2021 ΕΩΣ 14/5/2022: $4.048,54\text{€} + 2.374,39\text{€} = 6.422,93\text{€} + 80\text{€}$ ΥΠΕΡ ΕΛΠΚ = 6.502,93€ ΔΗΛΑΔΗ ΜΗΝΙΑΙΩΣ 541,91€ [...]

Από την παραπάνω ανάλυση ευχερώς προκύπτει ότι η εταιρία μας νομίμως υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές, τηρώντας στο ακέραιο τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η προσφεύγουσα στην προδικαστική προσφυγή της προβαίνει σε ουσιώδη σφάλματα, που καθιστούν εσφαλμένη τη βάση των υπολογισμών της, και συναφώς ανακριβείς και αβάσιμους τους ισχυρισμούς της.

Ειδικότερα:

1ον) Όπως ευχερώς προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση, η εταιρία μας υπολόγισε τις εργοδοτικές εισφορές της με βάση ποσοστό **23,02% για το έτος 2021 και ποσοστό 24,81% για το έτος 2022**. Συνεπώς, όσον αφορά το ποσοστό εργοδοτικών εισφορών, συμφωνούμε απολύτως με την προσφεύγουσα για το ποσοστό των εισφορών και για τα 2 έτη της σύμβασης.

2ον) Η προσφεύγουσα δεν έλαβε υπόψη κατά τους υπολογισμούς της το γεγονός ότι ένα τμήμα των αποδοχών μας **συνίσταται σε καταβολή αποζημίωσης μη ληφθείσας αδείας**, η οποία ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές. Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι στο έντυπο της οικονομικής προσφοράς μας αναφέρουμε ότι έχουμε υπολογίσει εντός του εργατικού κόστους και αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, και η προσφεύγουσα ουδόλως αμφισβητεί τη νομιμότητα τούτου. Αντίθετα, ισχυρίζεται ότι το ποσό των εισφορών που υπολογίσαμε δήθεν είναι λιγότερο από αυτό που αντιστοιχεί στο ποσό αποδοχών που αναφέρουμε στην προσφορά μας, χωρίς όμως να λαμβάνει υπόψη ότι ένα τμήμα του συνολικού ποσού αποδοχών συνίσταται στην αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, η οποία ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές βάση της κείμενης εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Έτσι, η καταβαλλόμενη, σε περίπτωση λύσης της εργασιακής σχέσης (οικειοθελής, απόλυση κ.λπ.), αποζημίωση, λόγω μη χορήγησης της κανονικής αδείας των μισθωτών, ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές (σε αντίθεση με το επίδομα αδείας) και τούτο γιατί οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 2 του άρθρου 8 του Α.Ν. 1846/1951 έχουν εφαρμογή μόνο σε περίπτωση που διαρκεί η σχέση εργασίας και όχι και σε περίπτωση που αυτή έχει λυθεί (Γεν. Έγγραφο 150743/3.12.1953, 222697/Φ.Ε 219/15.11.1977, Πολ.Πρωτ.Τρικάλων 85/1999, ΔΕΝ 1982 σελ. 1215). Δεν θεωρείται δηλαδή χρόνος ασφάλισης η αποζημίωση λόγω μη χορήγησης της κανονικής άδειας σε περίπτωση αποχώρησης των μισθωτών (Αριθμ. Πρωτ. Γ99/1/112/5.6.2012). Συνεπώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις η Αποζημίωση μη ληφθείσας κανονικής αδείας δεν επιβαρύνεται με ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές, δεδομένου ότι αποτελεί αποζημίωση (βλ. *ad hoc* απόφαση ΑΕΠΠ 593,594/2021· σκ. 19).

Η εταιρία μας, όπως προκύπτει και από το έντυπο της οικονομικής προσφοράς της και από την παραπάνω ανάλυση, για το έτος 2021 υπολόγισε στο εργατικό κόστος μικτές αποδοχές +δώρα Χριστουγέννων +επίδομα αδείας + κόστος αντικατάστασης προσωπικού λόγω αδείας, για τα οποία όλα υπολόγισε εργοδοτικές εισφορές, ως όφειλε να πράξει. **Περαιτέρω, για το ίδιο έτος**

υπολογίσαμε στο εργατικό κόστος αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας για τους αντικαταστάτες, η οποία ΔΕΝ υπόκειται εκ του νόμου σε ασφαλιστικές εισφορές, και άρα απολύτως νόμιμα δεν υπολογίσαμε στην προσφορά μας εισφορές για αυτήν. Όσον αφορά το έτος 2022 (1/1/2022 ΕΩΣ 14/5/2022), η εταιρία μας υπολόγισε το εργατικό κόστος που αντιστοιχεί στους συγκεκριμένους μήνες που θα διαρκέσει η σύμβαση, δηλαδή μικτές αποδοχές +δώρο Χριστουγέννων +επίδομα αδείας. Επειδή δε στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα διάρκειας της σύμβασης για το έτος 2022 δεν περιλαμβάνονται καλοκαιρινοί μήνες και έχουμε λήξη σύμβασης πολύ νωρίτερα του καταληκτικού χρόνου για την υποχρεωτική απόδοση της ήτοι 31/12/2022, οι εργαζόμενοί μας δεν θα λάβουν άδεια για το εν λόγω χρονικό διάστημα, και συναφώς για το έτος 2022 δεν υπολογίσαμε κόστος αντικατάστασης εργαζομένων, αλλά κόστος αποζημίωσης μη ληφθείσας αδείας. Η δε τελευταία ΔΕΝ υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές, ως προελέχθη, και άρα νομίμως η εταιρία μας δεν υπολόγισε εισφορές για αυτήν.

Με βάση τα παραπάνω, η εταιρία μας, όπως αποδεικνύεται από το περιεχόμενο της οικονομικής προσφοράς μας και την ανάλυση που παραθέτουμε ανωτέρω, υπολόγισε εργοδοτικές εισφορές μόνον για εκείνες τις αποδοχές που πράγματι υπόκεινται σε ασφαλιστικές εισφορές εκ του νόμου, ήτοι μικτές αποδοχές +δώρο Χριστουγέννων +επίδομα αδείας + κόστος αντικατάστασης προσωπικού λόγω αδείας, ενώ δεν υπολόγισε εισφορές για την αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, για τον λόγο ότι η τελευταία δεν υπόκειται εκ του νόμου σε εισφορές. Αντίθετα, η προσφεύγουσα εταιρία στην προσφυγή της υπολόγισε εσφαλμένα εργοδοτικές εισφορές για το σύνολο των αποδοχών που υπολογίζουμε στο εργατικό κόστος μας, χωρίς να αφαιρέσει την αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας, δηλαδή υπολογίζει μεγαλύτερο ποσό εισφορών από αυτό που πράγματι αντιστοιχεί στην προσφορά μας. **Επομένως, η βάση των υπολογισμών της προσφεύγουσας είναι εσφαλμένη, καθότι δεν λαμβάνει υπόψη ότι η αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας δεν υπόκειται σε εισφορές, και άρα όλος ο υπολογισμός της είναι εσφαλμένος (πρβλ. απόφαση ΑΕΠΠ 226/2021).** Γίνεται έτσι αντιληπτό ότι όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές υπολογίσαμε ως

οφείλαμε από τον νομό 23,02% για το διάστημα έως 31/12/2021 και 24,81% το διάστημα από 01/01/2022 και μετά.

3ον) Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι δήθεν 2 εργαζόμενοι θα απασχολούνται υποχρεωτικά για 35 ημέρες εβδομαδιαίως, και άρα θα υπάγονται στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών είναι εσφαλμένος και ουδόλως προκύπτει από τις διατάξεις της Διακήρυξης.

Πρώτα απ' όλα από τους πίνακες που παραθέτει η εταιρία μας στο έντυπο της οικονομικής προσφοράς της (βλ. αρχείο 3. **ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΑΡΘΡΟΥ 68**), είναι απολύτως σαφές ότι το εργατικό κόστος που υπολογίσαμε καλύπτει πλήρως τις απαιτούμενες ώρες παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, όπως αυτές αναλύονται στις σελ. 5 και 6 της Διακήρυξης.

Άλλωστε, στους πίνακες των σελ. 5 και 6 της Διακήρυξης πράγματι αναφέρεται

α) για το τμήμα 1 Κτίριο Α1 ΠΕ ... ότι θα απασχολούνται 8 εργαζόμενοι «εκ των οποίων 1 με πεντάωρη απασχόληση στον 2 όροφο και 1 με επτάωρη πρωινή απασχόληση με έναρξη στις 08.00» και β) για το τμήμα 2 ότι θα απασχολούνται 4 εργαζόμενοι «εκ των οποίων 1 με επτάωρη ημερήσια απασχόληση με έναρξη 08.00». **Από τις παραπάνω διατυπώσεις της Διακήρυξης προκύπτει ξεκάθαρα και με σαφήνεια ότι σε καθημερινή βάση 2 εργαζόμενοι θα εκτελούν 7ωρη βάρδια, δηλαδή θα απασχολούνται για 7 ώρες ημερησίως.**

Ωστόσο, ούτε από τη συγκεκριμένη διατύπωση ούτε από κανέναν άλλον όρο της Διακήρυξης, δεν προκύπτει υποχρέωση να είναι οι ίδιοι 2 εργαζόμενοι που θα εκτελούν κάθε ημέρα την 7ωρη βάρδια, όπως αυθαίρετα και εσφαλμένα υπολαμβάνει η προσφεύγουσα. Με άλλες λέξεις, η Διακήρυξη ορίζει ότι καθημερινά 1 εργαζόμενος θα απασχολείται για 7 ώρες στο κτίριο Α.1. του τμήματος 1 και 1 εργαζόμενος θα απασχολείται για 7 ώρες (ως αριθμητικό στοιχείο των εργαζομένων), ΔΕΝ ορίζει όμως ότι οι 7ωρες βάρδιες θα εκτελούνται όλες τις ημέρες τις εβδομάδας από τους ίδιους εργαζομένους (υπόδειξη ονομαστικά ατόμου) αφού η συγκεκριμένη θέση από την διακήρυξη δεν απαιτεί κάποιο συγκεκριμένη επιδεξιότητα - εξειδίκευση. Συνεπώς, είναι δυνατό ένας εργαζόμενος τη μία ημέρα να απασχοληθεί για 7 ώρες και την επόμενη ημέρα να απασχοληθεί για 4 ώρες, δηλαδή είναι δυνατό οι εργαζόμενοι

να εναλλάσσονται στις βάρδιες και δεν είναι απαραίτητο ότι οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα κάνουν τις 7ωρες βάρδιες σε καθημερινή βάση(όπως αναλυτικά αναφέρουμε και στην πρόσφορα μας και το άρθρο 68).

Έτσι, η εταιρία μας κατά τη διαμόρφωση της οικονομικής προσφοράς της σεβάστηκε απολύτως την υποχρέωση που απορρέει από τη Διακήρυξη, δηλαδή 2 εργαζόμενοι να εκτελούν 7ωρες βάρδιες και επιπλέον αξιοποίησε την ευχέρεια που έχει να εφαρμόζει κυλιόμενο πρόγραμμα, δηλαδή να εναλλάσσει τους εργαζομένους στις βάρδιες, ούτως ώστε να μην εκτελούν καθημερινά τις ίδιες βάρδιες. Άλλωστε, ρητά δηλώσαμε στην οικονομική προσφορά μας ότι «Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα θα καταρτιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε κανένα από τα άτομα του συνεργείου να μην ξεπερνά τις 30 ώρες και άνω εβδομαδιαίως*» *Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.»

Έτσι, λ.χ., στο κτίριο του τμήματος 1, θα απασχολούνται (*Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.) 5 εργαζόμενοι 1 μέρα την εβδομάδα επί 7 ώρες και 4 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες(ήτοι 23 ώρες εβδομαδιαίως), και στο κτίριο του τμήματος 2, θα απασχολείται (*Η επτάωρη βάρδια θα είναι κυλιόμενη και θα απασχολείται κάθε μέρα διαφορετικό άτομο του

συνεργείου από τα άτομα με τετράωρη απασχόληση. Τα τμ/άτομο θα καθορίζονται με βάση την βάρδια απασχόλησης σε κάθε μέρα εργασίας.) α) 1 εργαζόμενος 3 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες και 2 μέρες την εβδομάδα επί 7 ώρες(ήτοι 26 ώρες εβδομαδιαίως) και β) 3 εργαζόμενοι 1 μέρα την εβδομάδα επί 7 ώρες και 4 μέρες την εβδομάδα επί 4 ώρες(ήτοι 23 ώρες εβδομαδιαίως).

Επομένως, είναι απολύτως σαφές από την προσφορά μας ότι όλοι οι εργαζόμενοι μας θα απασχολούνται λιγότερες από 30 ώρες εβδομαδιαίως και άρα κανείς δε θα ασφαρίζεται με βάση τον Κανονισμό βαρέων και ανθυγιεινών.

Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ότι το εργατικό κόστος, και δη οι εργοδοτικές εισφορές, που υπολόγισε η εταιρία μας είναι απολύτως σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η προσφεύγουσα υπέπεσε σε σφάλματα κατά τους δικούς της υπολογισμούς, δηλ. μεταξύ άλλων **δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας δεν υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές και περαιτέρω υπέλαβε εσφαλμένα ότι δήθεν 2 εργαζόμενοι θα υπάγονται υποχρεωτικά στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών**, παρόλο που αναλύεται εκτενώς στην πρόσφορα μας η χρήση των κυλιόμενων βαρδιών ώστε όλοι οι εργαζόμενοι να ασφαρίζονται με μεικτή ασφάλιση, αλλά και να επιτυγχάνεται η αναλογική κατάτμηση των ωρών απασχόλησης .

Ως προς τον 2ο λόγο προσφυγής: Η ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας είναι έγκυρη και ισχυρή.

Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι τα έγγραφα της προσφοράς μας δεν φέρουν νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή είναι αναληθής και αβάσιμος, διότι:

(α) Με το π.δ. 150/2001 (Α' 125) προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της προγενέστερης Οδηγίας 1999/93/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω π.δ., «Για την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος νοούνται ως: 1. "ηλεκτρονική υπογραφή": δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. "προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή" ή "ψηφιακή υπογραφή": ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων. 3....». Κατά δε το άρθρο 3 του ιδίου π.δ., «Έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών 1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε

αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. 2....». Στη συνέχεια, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 ρυθμίστηκαν θέματα σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και καταργήθηκε, από την 1η Ιουλίου 2016 (άρθρο 50 του Κανονισμού), η Οδηγία 1999/93/ΕΚ. Στο Τμήμα 4 του Κανονισμού (άρθρα 25-34) ρυθμίζονται τα των ηλεκτρονικών υπογραφών.

Ειδικότερα, στο άρθρο 25 του Κανονισμού ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1.... 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. ...», σύμφωνα δε με το άρθρο 26 του Κανονισμού, «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα' β) είναι ικανή να ταυτοπο/εί τον υπογράφοντα' γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων». Εξάλλου, στο Τμήμα 6 του Κανονισμού (άρθρα 41-42) ρυθμίζονται τα των ηλεκτρονικών χρονοσφραγίδων. Ειδικότερα, στο άρθρο 41 του Κανονισμού ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1. ... 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα χαίρει του τεκμηρίου της ακρίβειας της ημερομηνίας και της ώρας που αναφέρει καθώς και της ακεραιότητας των δεδομένων με τα οποία συνδέονται η ημερομηνία και η ώρα. 3. ...», στο δε άρθρο 42 του Κανονισμού ορίζεται ότι: «1. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέει την ημερομηνία και την ώρα με τα δεδομένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται ευλόγως η δυνατότητα μη ανιχνεύσιμης τροποποίησης των δεδομένων· β) βασίζεται σε χρονική πηγή ακριβείας συνδεδεμένη με τη Συντονισμένη Παγκόσμια Ώρα· και γ) φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εγκεκριμένου

παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης ή έχει υπογραφεί με κάποια άλλη ανάλογη μέθοδο. 2. ...».

(β). Η εταιρία μας διαθέτει και έχει υπογράψει όλα τα έγγραφα του προκείμενου διαγωνισμού με εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά .... Έτσι, όπως προκύπτει από την από 26-5-2021 βεβαίωση της εταιρίας ..., την οποία προσκομίζουμε ενώπιον Σας (ΣΧΕΤ.2), αποδεικνύεται ότι μετά την από 3 Δεκεμβρίου 2020 Αίτηση Έκδοσης Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής που υποβλήθηκε από την εταιρία μας, η εταιρία ..., ως Εγκεκριμένος Πάροχος Υπηρεσιών Εμπιστοσύνης, προχώρησε στην έκδοση Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής Φυσικού Προσώπου σε Εγκεκριμένη Δημιουργία Διάταξης Υπογραφής (ΕΔΔΥ), με ισχύ από τις 3 Δεκεμβρίου 2020 έως τις 3 Δεκεμβρίου 2021. Συνεπώς, η ηλεκτρονική υπογραφή της εταιρίας μας είναι καθ' όλα νόμιμη, έγκυρη και ισχυρή.

Άλλωστε, αν πατήσει κανείς πάνω στην ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας σε ένα από τα έγγραφα της προσφοράς μας, εμφανίζεται το ακόλουθο μήνυμα:

Εμφανίζεται δηλαδή το μήνυμα "Signature is valid, signed by ..." και "The signer's identity is valid" και όχι το μήνυμα "Signature is invalid" ή κάποιο παρόμοιο. Συνεπώς, είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας μας είναι έγκυρη και ισχυρή, και έχει εκδοθεί από αναγνωρισμένο πάροχο πιστοποίησης, το οποίο δεν αμφισβητεί ούτε η προσφεύγουσα και ούτε θα μπορούσε άλλωστε να το αμφισβητήσει, αλλά περιορίζεται να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της χρονοσήμανσης. Ωστόσο, ακόμα και για τη χρονοσήμανση, το μήνυμα που εμφανίζεται είναι το ακόλουθο:

Δηλαδή αναφέρεται ότι «The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified», **δηλαδή «Η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί».**

Όσον αφορά το επίμαχο μήνυμα, επισημαίνεται ότι στις οδηγίες της ΑΠΕΔ (<https://www.aped.gov.gr/>) αναφέρονται τα εξής: «Όταν ανοίγεται ένα υπογεγραμμένο έγγραφο και στην ψηφιακή εμφανίζεται μήνυμα "The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified"...Σημαίνει ότι στον συγκεκριμένο υπολογιστή :1. Πιθανόν δεν έχουν εγκατασταθεί ή δεν έχουν

εγκατασταθεί σωστά τα πιστοποιητικά των Αρχών Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης Αρχών Πιστοποίησης & Χρονοσήμανσης» (Βήμα 4: Προετοιμασία Υπολογιστή) ΚΑΙ τα πιστοποιητικά της νέας Αρχής Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης νέας Χρονοσήμανσης». 2. Πιθανόν δεν έχετε παραμετροποιήσει ή δεν έχετε παραματροποιήσει σωστά το λογισμικό Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) σύμφωνα με το εγχειρίδιο «Χρήση εργαλείου Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) για την προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF (Νοέμβριος 2020)».

Επομένως, το μήνυμα στο οποίο αναφέρεται η προσφεύγουσα, δηλαδή "The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified" σε καμία περίπτωση δεν γεννά αμφιβολία περί του ότι η ψηφιακή υπογραφή έχει εκδοθεί από Αναγνωρισμένο Πάροχο Πιστοποίησης και είναι έγκυρη, αλλά αντίθετα οφείλεται σε τεχνική αιτία που μπορεί να διαφοροποιείται από υπολογιστή σε υπολογιστή.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι πατώντας πάνω στην ψηφιακή υπογραφή της προσφεύγουσας εταιρίας στον δικό μας υπολογιστή εμφανίζεται ακριβώς το ίδιο μήνυμα, για το οποίο μας κατηγορεί ότι η δική μας προσφυγή δεν είναι έγκυρη (!!), όπως φαίνεται από το ακόλουθο screenshot: [...] Επομένως, το μήνυμα «The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified» εμφανίζεται και για την ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας ..., και επομένως απαραδέκτως και αβασίμως ζητά την απόρριψη της προσφοράς μας για τον συγκεκριμένο λόγο.

Σε κάθε περίπτωση, αποδεικνύεται ότι η ψηφιακή υπογραφή που έθεσε η εταιρία μας στα έγγραφα της προσφοράς της είναι καθ' όλα έγκυρη και ισχυρή, σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Άλλωστε, όπως κρίθηκε με την απόφαση ΔΕφ Θεσ/νίκης (σε συμβ) 126/2020: «12. Επειδή, υπό τα ως άνω δεδομένα, η παραπάνω αιτιολογία, ότι τα υποβληθέντα από την παρέχουσα δάνεια εμπειρία εταιρεία ... έγγραφα πάσχουν ως προς την εγκυρότητα της τεθείσης επ' αυτών ψηφιακής υπογραφής του νομίμου εκπροσώπου της εν λόγω εταιρείας, δεν φαίνεται νόμιμη. Τούτο δε διότι αρκείται στη συμπερασματική κρίση, διαλαμβανόμενη τόσο στην προσβαλλόμενη απόφαση,

όσο, άλλωστε, και στην προηγούμενη απόφαση της αναθέτουσας αρχής, ότι από την έλλειψη δυνατότητας εξέτασης της ανάκλησης του οικείου ψηφιακού πιστοποιητικού αποδεικνύεται και έλλειψη αυτού, χωρίς, ωστόσο, η κρίση αυτή να συνοδεύεται και από επιβεβαίωση της ανυπαρξίας ψηφιακού πιστοποιητικού καλύπτοντος την τεθείσα υπογραφή.

Στο αντίθετο, ωστόσο, συμπέρασμα άγει, η εμφάνιση μηνυμάτων, όπως «*the signatures identity was valid when it was issued*», «*Signature was valid as of the signing time 2020/02/19 17:05:47 +300'*» και «*The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified*» [ήτοι η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί, σε συνδυασμό προς την υπάουσα σχετική χρονοσήμανση, από τα οποία τεκμαίρεται καταρχήν η εγκυρότητα της ψηφιακής υπογραφής, ως προς άπαντα αυτής τα στοιχεία, ήτοι και ως προς χρήση εγκεκριμένου πιστοποιητικού, εάν δε ήθελε θεωρηθεί ότι παρέμενε αμφιβολία ως προς το έγκυρο της επίμαχης ψηφιακής υπογραφής, παρά τα ως άνω εμφανιζόμενα μηνύματα, για το δεύτερο των οποίων μόνο η προσβαλλόμενη απόφαση της ΑΕΠΠ ποιεί μνεία, φαίνεται δε ότι δεν έλαβε υπόψη της η αναθέτουσα αρχή ή, άλλως, δεν εξέτασε περαιτέρω ενδελεχώς τα συνοδεύοντα την υπογραφή αυτή στοιχεία, είχε την ευχέρεια να προσφύγει στην κατά το άρθρο 102 του Ν. 4412/2016 διαδικασία διευκρινίσεων, η οποία παρίσταται επιτρεπτή σε περίπτωση όπως η προκείμενη, κατά την οποία ουδέν πρόσθετο στοιχείο θα εκκαλείτο να προσκομίσει η αιτούσα, πλην όσων ήδη έχει υποβάλει, ει μη μόνον επιβεβαιωτικά του εγκύρου της τεθείσης επί των επίμαχων εγγράφων ψηφιακής υπογραφής. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η παρατεθείσα στην προηγούμενη σκέψη κρίση της Α.Ε.Π.Π. επί των σχετικών λόγων της προδικαστικής προσφυγής της αιτούσας δεν φαίνεται να παρίσταται σύμφωνη με τους ως άνω κρίσιμους όρους της δ/ακηρύξεως, όπως, κατά τους πιθανολογούμενους σοβαρώς ως βάσιμους λόγους αναστολής, προβάλλει η αιτούσα, επαναφέροντας κατά βάση τις σχετικές αιτιάσεις της προδικαστικής προσφυγής της.». Με βάση όλα τα παραπάνω, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι η ψηφιακή υπογραφή μας είναι έγκυρη και ισχυρή προερχόμενη από αναγνωρισμένο πάροχο, δεν υφίσταται καμία πλημμέλεια

στην υπογραφή μας, και μάλιστα ικανή να οδηγήσει σε απόρριψη της προσφοράς μας. [...]».

31. Επειδή, στο, από 28.05.2021, έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με Θέμα: «ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΑΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "...»», αναφέρονται τα εξής: «Σχετικά με την από 22/05/2021 προδικαστική Προσφυγή του ανωτέρω Οικονομικού Φορέα θεωρούμε ότι:

Όσον αφορά τον πρώτο λόγο «Το εργατικό κόστος που υπολόγισαν οι εν λόγω εταιρείες υπολείπεται του ελαχίστου νόμιμου εργατικού κόστους εξαιτίας εσφαλμένου υπολογισμού των εργοδοτικών εισφορών».

Αρχικά το εργατικό κόστος θα υπολογιστεί για ενδεικτική περίοδο 15/05/2021 ΕΩΣ 14/05/2022. Για την περίοδο αυτή, σύμφωνα με τους όρους της διαπραγμάτευσης Παράρτημα Ι δεν θα συμπεριληφθούν γιορτές και αργίες προκειμένου να διαμορφώσουν την προσφορά τους. Επιπλέον, το γεγονός για το εάν η προσφορά του υποψηφίου είναι κατώτερη του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους εξαρτάται από την ευχέρεια κάθε διαγωνιζόμενου να οργανώνει την επιχειρηματική του δραστηριότητα, σχετίζεται με την δυναμικότητα της επιχείρησης, τον επιχειρηματικό κίνδυνο και προσδοκίες του κατά τον κρίσιμο, κατά περίπτωση χρόνο. Για τον λόγο αυτόν, η αρμόδια επιτροπή, θεώρησε ότι δεν προκύπτει αμφιβολία ως προς την προσφορά προκειμένου να ζητηθούν προσήκουσες διευκρινήσεις ως προς την σύνθεση αυτής.

Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο «Η χρονική σήμανση των ψηφιακών υπογραφών δεν δύναται να επαληθευθεί και άρα όλα τα έγγραφά τους δεν φέρουν νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή». Κατά την διενέργεια της αξιολόγησης, αλλά και στη συνέχεια η αρμόδια υπηρεσία κατόπιν της προσφυγής, διαπιστώθηκε ότι δεν ισχύουν οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος. Σε έρευνα που έγινε σε συνεργασία με την αρμόδια Δ/ση διαφάνειάς μας ενημέρωσε σχετικά προφορικά, ότι η ένδειξη αυτή εμφανίζεται στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή λόγω κάποιων ρυθμίσεων του pdf. Παρακάτω σας υποβάλλουμε ενδεικτικά την εικόνα

εγγράφων των οικονομικών προσφορών, των οικονομικών προσφορών των .... και ..., όπως εμφανίζονται στον υπολογιστή της αξιολόγησης. [...]

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο «Υποβολή ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς: Το μηνιαίο κόστος αναλωσίμων είναι εξόφθαλμα χαμηλό»

Όπως προαναφέρθηκε και ανωτέρω το γεγονός για το εάν η προσφορά του υποψηφίου είναι κατώτερη του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους εξαρτάται από την ευχέρεια κάθε διαγωνιζόμενου να οργανώνει την επιχειρηματική του δραστηριότητα, σχετίζεται με την δυναμικότητα της επιχείρησης, τον επιχειρηματικό κίνδυνο και προσδοκίες του κατά τον κρίσιμο, κατά περίπτωση χρόνο. Για το λόγο αυτό, η αρμόδια επιτροπή, θεώρησε ότι δεν προκύπτει αμφιβολία ως προς την προσφορά προκειμένου να ζητηθούν προσήκουσες διευκρινήσεις ως προς την σύνθεση αυτής καθότι κρίνεται ότι αυτό καλύπτεται. Όπως και να έχει δεν κρίνεται το συγκεκριμένο μηνιαίο ποσό αναλωσίμων ιδιαίτερα χαμηλό.».

32. Επειδή, από την επισκόπηση του συνόλου των στοιχείων της εξεταζόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα εξής:

• **2^{ος} λόγος Προσφυγής: έλλειψη ασφαλούς χρονοσήμανσης**

• Όσον αφορά στον χρόνο υπογραφής των υποβληθέντων εκ μέρους των δύο (2) παρεμβαινόντων εγγράφων Προσφοράς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, η εμφάνιση του μηνύματος: «*The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified*» (ήτοι: «*Η υπογραφή περιέχει ρύθμιση διακομιστή χρονοσήμανσης αλλά δεν μπορεί να επαληθευθεί*»), άγει στο συμπέρασμα ότι η ψηφιακή υπογραφή των συγκεκριμένων οικονομικών φορέων φέρει ενσωματωμένη χρονική σήμανση, η οποία, όμως, δεν δύναται να επαληθευτεί. Με βάση τα ανωτέρω, η Προσφορά αμφοτέρων των ανταγωνιστών της θα πρέπει, κατά την άποψή της, να απορριφθεί ως απαράδεκτη, αφού δεν φέρει ασφαλή χρονοσήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών χρονοσήμανσης.

• Ωστόσο, ως βασίμως υποστηρίζουν και οι δύο παρεμβαίνοντες, **στο άρθρο 41 του Κανονισμού ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του**

Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «[...] 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα χαίρει του τεκμηρίου της ακρίβειας της ημερομηνίας και της ώρας που αναφέρει καθώς και της ακεραιότητας των δεδομένων με τα οποία συνδέονται η ημερομηνία και η ώρα [...]», στο δε άρθρο 42 του Κανονισμού ορίζεται ότι: «1. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέει την ημερομηνία και την ώρα με τα δεδομένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται ευλόγως η δυνατότητα μη ανιχνεύσιμης τροποποίησης των δεδομένων· β) βασίζεται σε χρονική πηγή ακριβείας συνδεδεμένη με τη Συντονισμένη Παγκόσμια Ώρα· και γ) φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης ή έχει υπογραφεί με κάποια άλλη ανάλογη μέθοδο [...]».

Περαιτέρω, στις Οδηγίες της ΑΠΕΔ (<https://www.aped.gov.gr/>) αναφέρονται τα εξής: «Όταν ανοίγεται ένα υπογεγραμμένο έγγραφο και στην ψηφιακή εμφανίζεται μήνυμα "The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified"... Σημαίνει ότι στον συγκεκριμένο υπολογιστή :1. Πιθανόν δεν έχουν εγκατασταθεί ή δεν έχουν εγκατασταθεί σωστά τα πιστοποιητικά των Αρχών Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης Αρχών Πιστοποίησης & Χρονοσήμανσης» (Βήμα 4: Προετοιμασία Υπολογιστή) ΚΑΙ τα πιστοποιητικά της νέας Αρχής Χρονοσήμανσης όπως περιγράφεται στο «Εγχειρίδιο εγκατάστασης νέας Χρονοσήμανσης». 2. Πιθανόν δεν έχετε παραμετροποιήσει ή δεν έχετε παραματροποιήσει σωστά το λογισμικό Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) σύμφωνα με το εγχειρίδιο «Χρήση εργαλείου Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) για την προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF (Νοέμβριος 2020)».

Προς περαιτέρω επιβεβαίωση των σχετικών ισχυρισμών τους, οι δύο (2) παρεμβαίνοντες προσκόμισαν ενώπιον της Αρχής τις σχετικές Βεβαιώσεις έκδοσης εγκεκριμένης ηλεκτρονικής υπογραφής (πρόκειται για την, από 26.05.2021, Βεβαίωση έκδοσης Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής κατά ... της εταιρίας «...» που εκδόθηκε για λογαριασμό του 1^{ου} και του 2ου παρεμβαίνοντος (αντίστοιχα).

Εν όψει των ανωτέρω διατάξεων και οδηγιών, οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος περί αποκλεισμού των παρεμβαινόντων από τον Διαγωνισμό (οι οποίοι, σε κάθε περίπτωση, διαθέτουν έγκυρη ψηφιακή υπογραφή), λόγω δήθεν μη ασφαλούς χρονοσήμανσης, θα πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Πέραν τούτου, λαμβανομένου υπόψη ότι, κατά τον έλεγχο της ψηφιακής υπογραφής της προσφεύγουσας, προέκυψε η εμφάνιση του επίμαχου μηνύματος (*«The signature includes an embedded timestamp but it could not be verified»*), σχετικός ισχυρισμός του προσφεύγοντος θα πρέπει να απορριφθεί και ως απαράδεκτος, ήτοι, ως άνευ εννόμου συμφέροντος προβαλλόμενος, καθόσον σε αντίθετη περίπτωση, η περαιτέρω εξέταση του βασίμου του εν λόγω ισχυρισμού δύναται να οδηγήσει σε διαφορετική, εν τοις πράγμασι, αξιολόγηση προσφορών με αντίστοιχη πλημμέλεια και εκ του αποτελέσματος με την ίδια πλημμέλεια από ποιοτικής άποψης, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και του ίσου μέτρου κρίσης (βλ. Απόφαση Α.Ε.Π.Π 67, 498_499/2019 και ΣτΕ ΕΑ 58, 59/2019). Με βάση το σύνολο των προλεχθέντων και δοθέντος ότι η ψηφιακή υπογραφή που έθεσαν οι ανωτέρω εταιρίες στα έγγραφα της Προσφοράς τους, είναι καθ' όλα έγκυρη και ισχυρή, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, ο σχετικός λόγος Προσφυγής θα πρέπει να απορριφθεί ως άνευ εννόμου συμφέροντος προβαλλόμενος και περαιτέρω, ως αβάσιμος.

• **3^{ος} λόγος Προσφυγής: ασυνήθιστα χαμηλό κόστος αναλωσίμων**

• Κατά την προσφεύγουσα, το δηλωθέν εκ μέρους του πρώτου παρεμβαίνοντος **μηνιαίο ποσό αναλωσίμων (37,50 ευρώ) και για τα 2 τμήματα του Διαγωνισμού (ήτοι, 20 ευρώ για το τμήμα 1 και 17,50 ευρώ για το τμήμα 2)** και επομένως, γενικό σύνολο 450 € (240 € + 210 €), είναι «ασυνήθιστα χαμηλό», λαμβανομένων υπόψη των όρων και απαιτήσεων της επίμαχης Διακήρυξης. Προς επίρρωση δε των ανωτέρω ισχυρισμών της, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η ίδια δήλωσε (και για τα 2 τμήματα του Διαγωνισμού) ως **μηνιαίο κόστος αναλωσίμων**, το ποσό των 400,00 ευρώ (γενικό σύνολο: 4.800,00 €), ενώ η εταιρία «...» δήλωσε, ως μηνιαίο κόστος αναλωσίμων, το ποσό των 72,67 ευρώ για το Τμήμα 1 και το ποσό των 44,20 ευρώ για το Τμήμα 2, ήτοι ως συνολικό μηνιαίο ποσό το ποσό των 116,87 ευρώ

(γενικό σύνολο: 1.402,44€). Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι στην προκείμενη περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή υπερέβη τα άκρα όρια διακριτικής της ευχέρειας, διότι δεν κάλεσε την καθής η Προσφυγή, όπως παράσχει επεξηγήσεις επί του επίμαχου – ασυνήθιστα χαμηλού – ποσού.

- Υπενθυμίζεται ότι η έννοια της «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» δεν ορίζεται στις διατάξεις του Ν. 4412/2016, αλλά ούτε και στο προϊσχύον νομικό πλαίσιο περί ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων. Ωστόσο, έχει κριθεί ότι το ασυνήθιστα χαμηλό της προσφοράς πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τη σύνθεση της προσφοράς και με τη φύση της επίμαχης παροχής (Απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, Agriconsulting Europe κατά Επιτροπής, T-570/13, σκέψη 55 και Απόφαση της 4ης Ιουλίου 2017, European Dynamics Luxembourg SA κατά Οργανισμού Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, T 392/15, σκέψη 83). Ειδικότερα, η έννοια περί ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς δύναται να καθορίζεται με αναφορά στην υπό ανάθεση σύμβαση, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συνθήκες αυτής, αλλά και στο εάν τα οικονομικά στοιχεία του προσφέροντος την εμφανίζονται ως ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά οικονομικού φορέα, αναφερόμενα με συγκεκριμένο και ειδικό τρόπο, πληρούν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην εν λόγω έννοια (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 866/2008 και ΔΕφΑΘ 217/2013 αναφορικά με την ερμηνεία της οικείας έννοιας υπό το προϊσχύον καθεστώς ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων). Επομένως, αποδεικνύεται ειδικώς και ορισμένως με την προσκόμιση στοιχείων, μεταξύ άλλων και προσφορών με έκπτωση, σε παρόμοιους διεξαχθέντες διαγωνισμούς (89/2008 Πράξη Ελεγκτικού Συνεδρίου).

Περαιτέρω έχει κριθεί νομολογιακά, αναφορικά με την υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει την αξιοπιστία μιας προσφοράς, ότι απορρέει από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών ως προς αυτήν, λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ το οποίο ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016, έχει ως κύριο σκοπό να μην αποκλείεται προσφέρων από τη διαδικασία χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να δικαιολογήσει το περιεχόμενο της προσφοράς του η οποία φαίνεται υπερβολικά χαμηλή. Συνεπώς, μόνον εφόσον προκύπτουν τέτοιες

αμφιβολίες οφείλει η αρμόδια επιτροπή αξιολογήσεως να ζητήσει τις προσήκουσες διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει. Αντιθέτως, στην περίπτωση που μια προσφορά δεν φαίνεται υπερβολικά χαμηλή, το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται [βλ., επ' αυτού, αναφορικά με εννοιολογικά ταυτόσημες διατάξεις με αυτές του άρθρου 69 της Οδηγίας 2014/24 τις Αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2017, European Dynamics Luxembourg SA κατά Οργανισμού Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, T 392/15, σκ. 85, της 6ης Ιουλίου 2005, TQ3 Travel Solutions Belgium κατά Επιτροπής, T-148/04, σκέψεις 49 και 50· της 11ης Μαΐου 2010, PC-Ware Information Technologies κατά Επιτροπής, T-121/08, EU:T:2010:183, σκέψη 72· της 5ης Νοεμβρίου 2014, Computer Ressources International (Luxembourg) κατά Επιτροπής, T-422/11, σκέψη 57, και της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, European Dynamics Luxembourg και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, T-698/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:476, σκέψη 59].

Τέτοιες αμφιβολίες μπορεί να υφίστανται, μεταξύ άλλων, εάν προκύπτει αβεβαιότητα ως προς, αφενός, το κατά πόσον ορισμένη προσφορά τηρεί τη νομοθεσία της χώρας εντός της οποίας πρέπει να παρασχεθούν οι υπηρεσίες, στον τομέα αμοιβών του προσωπικού, συνεισφοράς στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και τηρήσεως των κανόνων ασφάλειας και υγιεινής στον χώρο εργασίας ή των πωλήσεων επί ζημιά, και, αφετέρου, το κατά πόσον στην προσφερόμενη τιμή ενσωματώνονται όλες οι δαπάνες που προκύπτουν από τις τεχνικές πτυχές της προσφοράς (Απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2015, Secolux κατά Επιτροπής, T-90/14, μη δημοσιευθείσα, σκέψη 62).

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής εκτίμηση του κατά πόσον συντρέχει περίπτωση υπερβολικά χαμηλής προσφοράς, διενεργείται σε δύο στάδια. Ειδικότερα, σε ένα πρώτο στάδιο, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εκτιμήσει αν οι υποβληθείσες προσφορές «φαίνονται» ασυνήθιστα χαμηλές. Η χρήση του ρήματος «φαίνονται» σημαίνει ότι η αναθέτουσα αρχή προβαίνει σε μία εκ πρώτης όψεως εκτίμηση του κατά πόσον οι προσφορές είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Ως εκ τούτου, δεν επιβάλλεται στην αναθέτουσα αρχή η υποχρέωση να προβεί αυτεπαγγέλτως σε διεξοδική

ανάλυση της συνθέσεως κάθε προσφοράς προκειμένου να διαπιστώσει ότι αυτή δεν αποτελεί ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά. Δηλαδή η αναθέτουσα αρχή οφείλει μόνο να εκτιμήσει αν οι υποβληθείσες προσφορές περιέχουν ένδειξη ικανή να δημιουργήσει την υποψία ότι ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση που η προσφερόμενη τιμή σε υποβληθείσα προσφορά είναι σημαντικά χαμηλότερη από εκείνη που προσφέρεται με τις λοιπές προσφορές ή από τη συνήθη αγοραία τιμή. **Αν δεν υπάρχει τέτοια ένδειξη στις υποβληθείσες προσφορές, ήτοι, εάν αυτές ΔΕΝ φαίνονται ως ασυνήθιστα χαμηλές, η αναθέτουσα αρχή δύναται να συνεχίσει την αξιολόγησή τους και τη διαδικασία αναθέσεως της συμβάσεως.** Αντιθέτως, αν υφίστανται ενδείξεις ικανές να δημιουργήσουν την υποψία στην αναθέτουσα αρχή, ότι ορισμένη προσφορά ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλή, τότε αυτή οφείλει να προβεί, σε δεύτερο στάδιο, στον έλεγχο της συνθέσεως της προσφοράς, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η προσφορά δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή.

Όταν προβαίνει στον έλεγχο αυτό, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να παρέχει στον οικείο προσφέροντα τη δυνατότητα να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους ο ίδιος εκτιμά ότι η προσφορά του δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή. Η αναθέτουσα αρχή οφείλει στη συνέχεια να εκτιμήσει τις δοθείσες εξηγήσεις και να κρίνει εάν η συγκεκριμένη προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, οπότε υποχρεούται να την απορρίψει (βλ. σχετικά Απόφαση της 4ης Ιουλίου 2017, European Dynamics Luxembourg SA κατά Οργανισμού Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκ. 86-89, βλ. Αποφάσεις Α.Ε.Π.Π. 349/2018 1456/2021 κλπ). Ομοίως, το ΔΕΕ επεσήμανε με σαφήνεια ότι εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή πρώτον, να εντοπίσει τις ύποπτες προσφορές, δεύτερον, να παράσχει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αποδείξουν τη σοβαρότητα των προσφορών τους, ζητώντας τους τις διευκρινίσεις που η αναθέτουσα αρχή κρίνει σκόπιμες, τρίτον, να εκτιμήσει τη λυσιτέλεια των εξηγήσεων που παρείχαν οι ενδιαφερόμενοι και, τέταρτον, να αποφασίσει σχετικά με το αν θα δεχθεί ή αν θα απορρίψει τις προαναφερθείσες προσφορές.

[βλ. συνεκδικασθείσες Υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Lombardini και Mantovani (2001) Συλλογή I-9233 σκ.55].

• Από το σύνολο των προαναφερθέντων προκύπτει ότι, προς αποτροπή των ανωτέρω δυσμενών συνεπειών, καθιερώνεται διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής στον εντοπισμό των προσφορών, οι οποίες φαίνονται ως ασυνήθιστα χαμηλές, η δε έκταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης, την οποία υπέχει η αναθέτουσα αρχή σε περίπτωση που εκτιμά ότι η οικονομική προσφορά δεν φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή, είναι περιορισμένη και, εντεύθεν, δεν υποχρεούται να προβεί σε διεξοδική ανάλυση της σύνθεσης κάθε προσφοράς, προκειμένου να διαπιστώσει ότι αυτή δεν αποτελεί ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά **(ΣΕ ΕΑ 12/2020)**, εκτός εάν κάποιος διαγωνιζόμενος προβάλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής υπερβολικά χαμηλής προσφοράς εκ μέρους άλλου διαγωνιζομένου, οπότε γεννάται υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να απαντήσει επί των προβληθέντων ουσιωδών αυτών ισχυρισμών διαλαμβάνοντας ειδικά αιτιολογημένη κρίση σχετικά με το εάν η επίμαχη οικονομική προσφορά είναι ή όχι ασυνήθιστα χαμηλή, ύστερα από εκτίμηση όχι απλώς μόνο του εκ μέρους του προσφεύγοντος ισχυρισμών αλλά και της λυσιτέλειας των αναγκαίων διευκρινήσεων, κατ' εφαρμογή της προαναφερόμενης διάταξης του άρθρου 88 του ν.441.2016 (βλ. υπ' αριθμ. 349/2019 Απόφαση Α.Ε.Π.Π, Εισηγήτρια Χ. Ζαράρη και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, υπ' αριθμ. 1456/2021 Απόφαση 7^{ου} Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π., σκέψη 28 κλπ).

Στην προκείμενη περίπτωση, ο προσφεύγων, δεν προέβαλε ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής υπερβολικά χαμηλής προσφοράς εκ μέρους του πρώτου παρεμβαίνοντος, ώστε να γεννηθεί υποχρέωση της οικείας αναθέτουσας αρχής, όπως απαντήσει επί των προβληθέντων αυτών ισχυρισμών, διαλαμβάνοντας ειδικά αιτιολογημένη κρίση σχετικά με το εάν η συγκεκριμένη οικονομική προσφορά είναι «ασυνήθιστα χαμηλή», υπό την έννοια του άρ. 88 του Ν. 4412/2016 (ή όχι), οι δε ισχυρισμοί του οι οποίοι παρίστανται μη ουσιώδεις, καθόσον έχουν ως βάση τους κοστολογικούς υπολογισμούς που περιέλαβε ο ίδιος στην προσφορά του και ανάγονται σε

οικονομοτεχνικούς παράγοντες διαμόρφωσής της επί τη βάσει ιδίων οικονομικών και λοιπών δεδομένων. Ως περαιτέρω βασίμως υποστηρίζει ο πρώτος παρεμβαίνων, η εταιρία «...» υποστηρίζει μεν στην Προσφυγή της, ότι το δηλωθέν μηνιαίο κόστος αναλωσίμων δεν είναι εύλογο βάσει των απαιτήσεων της Διακήρυξης – παραθέτοντας τα υλικά καθαρισμού που ζητούνται για την εκτέλεση της οικείας σύμβασης στο Παράρτημα Ι – χωρίς, όμως, να παραθέτει συγκεκριμένους υπολογισμούς σχετικά με το ποιο είναι, κατά την άποψή της, το ελάχιστο νόμιμο κόστος αναλωσίμων που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις της σύμβασης. Επομένως, βάσει της προπαρατεθείσας νομολογίας (ΣΕ ΕΑ 12/2020), οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος περί υπέρβασης της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής ή περί μη αιτιολογημένης αποδοχής της εξεταζόμενης Προσφοράς, κρίνονται, εν προκειμένω, απορριπτέοι, ως απαράδεκτοι.

Χάριν πληρότητας, αναφέρεται ότι, στο Σχετικό 2) της ασκηθείσης Παρέμβασης (πρόκειται για τη Βεβαίωση της προμηθεύτριας εταιρίας «exorlismos ltd», με Θέμα: «Κάλυψη στόχων αγορών για το έτος 2020»), αναφέρονται - σε σχέση με τα κρινόμενα ζητήματα - τα εξής: *«Αξιότιμε Κύριε ..., Σας ενημερώνουμε ότι λόγω του τζήρου που πραγματοποίησε η εταιρεία σας προς την δική μας, καθώς και του τρόπου πληρωμής. Καθώς ξεπεράσατε τον συμφωνηθέντα στόχο αγορών για το έτος 2020. Σας πιστώνουμε για το 2021, το συμφωνηθέν ποσό που βάση ποσόστωσης αντιστοιχεί σε 3.187€ πλέον Φ.Π.Α. με χρονική διάρκεια ως την εξάντληση του. Αποκλειστικά και μόνο στις παρακάτω κατηγορίες:*

- Μηχανήματα καθαρισμού
- Εργαλεία καθαρισμού
- Χημικά και απολυμαντικά προϊόντα
- Τρόλεϊ και καρότσια καθαρισμού
- Προϊόντα Χαρτιού
- Σάκοι απορριμμάτων
- Κάδοι απορριμμάτων».

Περαιτέρω, στο Σχετικό 3) της ασκηθείσης Παρέμβασης (Πρόκειται για τη Βεβαίωση της προμηθεύτριας εταιρίας «...», με Θέμα: «Κάλυψη στόχων

αγορών για το έτος 2020»), αναφέρονται, σε σχέση με τα κρινόμενα ζητήματα, τα εξής: «Αξιότιμε Κύριε ... ,

Σας ενημερώνουμε ότι λόγω του τζίρου που πραγματοποίησε η εταιρεία σας προς την δική μας, καθώς και του τρόπου πληρωμής. Καθώς ξεπεράσατε τον συμφωνηθέντα στόχο αγορών για το έτος 2020.

Σας πιστώνουμε για το 2021, το συμφωνηθέν ποσό που βάση ποσόστωσης αντιστοιχεί σε 4600,15 € πλέον Φ.Π.Α.

Το ποσό αυτό μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε από την 01/05/2021 και έως κάλυψης του. Αποκλειστικά και μόνο στις παρακάτω προϊοντικές κατηγορίες

- Μηχανήματα καθαρισμού
- Εργαλεία καθαρισμού
- Χημικά και απολυμαντικά προϊόντα
- Τρόλεϊ και καρότσια καθαρισμού
- Προϊόντα Χαρτιού
- Σάκοι απορριμμάτων
- Κάδοι απορριμμάτων».
- **1^{ος} λόγος Προσφυγής: το δηλωθέν εργατικό κόστος υπολείπεται του νόμιμου κόστους**

A) Ως προς τον ανωτέρω λόγο Προσφυγής, γίνονται δεκτοί οι ισχυρισμοί του 1^{ου} και του 2^{ου} παρεμβαίνοντος, αντίστοιχα, κατά τους οποίους ορθώς υπολογίστηκαν οι εργοδοτικές εισφορές, με βάση το ποσοστό 23,02%, για το έτος 2021 και με βάση το ποσοστό 24,81%, για το έτος 2022. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι η προσφεύγουσα δεν έλαβε υπόψη της πως ένα τμήμα των αποδοχών συνίσταται σε καταβολή αποζημίωσης μη ληφθείσας αδείας, ως άλλωστε, επισημαίνεται στο «Έντυπο οικονομικής προσφοράς» των εν λόγω δύο εταιριών, η οποία, όμως, (αποζημίωση) δεν υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές. Και τούτο, διότι οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 και του άρθρου 8 παρ. 2 του Α.Ν. 1846/1951, τυγχάνουν εφαρμογής μόνο σε περίπτωση που διαρκεί η σχέση εργασίας και όχι και σε περίπτωση που αυτή έχει λυθεί (βλ. Γεν. Έγγραφο 150743/3.12.1953, 222697/Φ.Ε 219/15.11.1977, Πολ. Πρωτ. Τρικάλων 85/1999).

Επομένως, όσον αφορά στο έτος 2021 (15.05.2021 έως 31.12.2021), οι παρεμβαίνοντες υπολόγισαν στο εργατικό κόστος, μικτές αποδοχές + δώρο Χριστουγέννων + επίδομα αδείας + κόστος αντικατάστασης προσωπικού λόγω αδείας, όπως και αποζημίωση μη ληφθείσας αδείας για τους αντικαταστάτες, η οποία, όμως, ΔΕΝ υπόκειται εκ του νόμου σε ασφαλιστικές εισφορές. Όσον αφορά στο έτος 2022 (01.01.2022 έως 14.05.2022), οι εν λόγω εταιρίες υπολόγισαν το εργατικό κόστος που αντιστοιχεί στους συγκεκριμένους μήνες που θα διαρκέσει η σύμβαση, δηλαδή μικτές αποδοχές + δώρο Χριστουγέννων + επίδομα αδείας. Επειδή, όμως, στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα διάρκειας της σύμβασης, δεν περιλαμβάνονται καλοκαιρινοί μήνες και επομένως, οι εργαζόμενοι δεν θα λάβουν άδεια για το εν λόγω χρονικό διάστημα, δεν υπολογίστηκε (για το έτος 2022) κόστος αντικατάστασης εργαζομένων, αλλά κόστος αποζημίωσης μη ληφθείσας αδείας. Δοθέντος δε ότι η τελευταία ΔΕΝ υπόκειται, ως προελέχθη, σε ασφαλιστικές εισφορές, νομίμως η εταιρίες δεν υπολόγισαν εισφορές για αυτήν, απορριπτομένων των οικείων ισχυρισμών του προσφεύγοντος.

Β) Επιπροσθέτως, οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας, κατά τους οποίους όσον αφορά στους δύο (2) **συγκεκριμένους** εργαζόμενους που θα απασχοληθούν υποχρεωτικά για 35 ημέρες εβδομαδιαίως, θα έπρεπε να είχαν υπολογισθεί από τους παρεμβαίνοντες βαρέα ένσημα, με βάση τον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών, κρίνονται απορριπτέοι, αφού δεν βρίσκουν έρεισμα στις διατάξεις της επίμαχης Διακήρυξης.

Υπενθυμίζεται στο σημείο αυτό, ότι στους Πίνακες των σελίδων 5 και 6 της Διακήρυξης, αναφέρεται ότι: α) για το Τμήμα 1 (Κτίριο Α1 ΠΕ ...) του Διαγωνισμού, θα απασχολούνται 8 εργαζόμενοι «*εκ των οποίων 1 με πεντάωρη απασχόληση στον 2ο όροφο και 1 με επτάωρη πρωινή απασχόληση με έναρξη στις 08.00*» και β) για το Τμήμα 2 του Διαγωνισμού, θα απασχολούνται 4 εργαζόμενοι «*εκ των οποίων 1 με επτάωρη ημερήσια απασχόληση με έναρξη 08.00*».

Από τη σαφή γραμματική διατύπωση των ανωτέρω όρων της Διακήρυξης - που δύναται ευχερώς να γίνει αντιληπτή από τον μέσο επιμελή

οικονομικό φορέα, ως η έννοια αυτή έχει ερμηνευθεί από το ΔΕΕ - προκύπτει ρητώς και σαφώς ότι (σε καθημερινή βάση) 2 εργαζόμενοι θα εκτελούν 7ωρη βάρδια, δηλαδή θα απασχολούνται για 7 ώρες ημερησίως. Ωστόσο, ως βασίμως υποστηρίζει ο πρώτος παρεμβαίνων: «... ούτε από τη συγκεκριμένη διατύπωση ούτε από κανέναν άλλον όρο της Διακήρυξης, δεν προκύπτει υποχρέωση να είναι οι ίδιοι 2 εργαζόμενοι που θα εκτελούν κάθε ημέρα την 7ωρη βάρδια, όπως αυθαίρετα και εσφαλμένα υπολαμβάνει η προσφεύγουσα...». Ομοίως, βασίμως υποστηρίζεται από τον 2^ο παρεμβαίνοντα ότι η επίμαχη Διακήρυξη: «...**ΔΕΝ ορίζει όμως ότι οι 7ωρες βάρδιες θα εκτελούνται όλες τις ημέρες τις εβδομάδας από τους ίδιους εργαζομένους** (υπόδειξη ονομαστικά ατόμου) αφού η συγκεκριμένη θέση από την διακήρυξη δεν απαιτεί κάποιο συγκεκριμένη επιδεξιότητα - εξειδίκευση. Συνεπώς, είναι δυνατό ένας εργαζόμενος τη μία ημέρα να απασχοληθεί για 7 ώρες και την επόμενη ημέρα να απασχοληθεί για 4 ώρες, δηλαδή είναι δυνατό οι εργαζόμενοι να εναλλάσσονται στις βάρδιες και δεν είναι απαραίτητο ότι οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα κάνουν τις 7ωρες βάρδιες σε καθημερινή βάση (όπως αναλυτικά αναφέρουμε και στην πρόσφορα μας και το άρθρο 68)...».

Εξάλλου, οι ανωτέρω δύο (2) παρεμβαίνοντες δήλωσαν ρητά στην Προσφορά τους ότι: «Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα θα καταρτιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε κανένα από τα άτομα του συνεργείου να μην ξεπερνά τις 30 ώρες και άνω εβδομαδιαίως», χωρίς τούτο, να αντιβαίνει, ως προελέχθη, στις διατάξεις της εν θέματι Διακήρυξης. Με βάση το σύνολο των προλεχθέντων, ο σχετικός λόγος Προσφυγής, που αφορά σε αμφοτέρους τους παρεμβαίνοντες, δέον απορριφθεί ως αβάσιμος. Κατά την ειδική γνώμη του Μέλους Χ. Ζαράρη ομοίως αβάσιμες είναι και οι απόψεις της αναθέτουσας αρχής, επί του οικείου ισχυρισμού.

33. Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή θα πρέπει να απορριφθεί και αντίστοιχα, θα πρέπει να γίνουν δεκτές οι ασκηθείσες δύο (2) Παρεμβάσεις.

34. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να καταπέσει το Παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα (άρθρο 363 παρ. 5 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ. 5 του ΠΔ 39/2017).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την Προδικαστική Προσφυγή.

Δέχεται την πρώτη Παρέμβαση («...»).

Δέχεται την δεύτερη Παρέμβαση («...»).

Διατάσσει την κατάπτωση του προσκομισθέντος Παραβόλου, ποσού επτακοσίων είκοσι έξι ευρώ 726,00€ (άρθρο 363 παρ. 5 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ. 5 του ΠΔ 39/2017).

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 02 Νοεμβρίου 2021 και εκδόθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2021, στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Χρυσάνθη Γ. Ζαράρη

Αναστασία Ρουμेलιώτη